

STRIPSCHRIFT

Versijnt maandelijks
nummer 142
prijs f 4,95

- Droomprijsvraag
- Dick Matena's witte kerst
- The Empire strikes back
- Indeks, Top-twintig

Oude nummers van StripSchrift zijn nog steeds verkrijgbaar tegen de oorspronkelijke prijs.

Vul de antwoordkaart in het hart van het blad in.

- 18 (2/25): Vijftig jaar Bruintje Beer met een herdruk van Bruintje Beer verdwaaft, Walt Disney Studios (tekstfilm).
19 (2/25): Kobusveter met herdruk van het Paulus de Boskabouter verhaal nr. P.14, John Bakker...

- 36 1/2 (1/1.50): Mad poster & gemengd nieuws.
38 1/2 (1/1.50): Het pikante Lucky Luke-verhaal Luke sa défoüle (1966) op posterformat & gemengd nieuws.
47/48 (3/25): Peyo met herdruk van De Groene Draak (Johan en Pir rewielt) uit: Sprint: De Blaauwblazen van Salverius, Giles; herdruk De valstrik van de Rode Kreef (Timor, 1965); tekstfilm en pornostrip...
55/56 (3/25): Special over Peter de Smet met een herdruk van de oer-Generaal en van zijn Fulco en de Miesmannettes (uit 't Kapoentje): Druilert met adembekende herdruk (1969); stripken- naar aller landen verenigt u...
57/58 (3/25): Eer veel over Marten Toonder met name zijn jeugdvier (Thijs IJL): Buck Danny en dus ook Victor Hubidon; Daan Jippes 2 over t Richard Corben met een gruwelijke herdruk...
65 plus (2/25): Interview Tibet met herdruk Rik Ringers leidt de dans (1955): Chick Bill; Time; Jay Linch door Evert Gerads; De Wonderen van Mu (11/33-11/44)...
66 (2/25): Interview Franck met uitvoerige biografie in herdrucken Guust Flater, The Spirit van Wilf Eisner, Dick Matena (over de Macaroni's); De Wonderen van Mu (11/45-11/49).
67 (2/25): Nader tot Kuffje 3 over interessante varianten; interview Jean Brugmans; Special Boer met Bolle en Billie en De Sliert en een bibliografie; De Wonderen van Mu (11/50-11/70)...
68/69 (3/25): De Marten Toonder-strip deel 1 en het begin van de herdruk van Tom Poes en de Schoonschijners (1610-1636); alles over Akim en Tarzan-pulpuitgaven; De Wonderen van Mu (11/72-11/82).
70 (2/25): De Marten Toonder-strip deel 2 (Panda, Toonder-studio's; Jan van Haasteren; De Wonderen van Mu (11-83-einde); Tom Poes en de Schoonschijners (1636-1665)...

- 74 (2/95): 4 blz. Zuiprot van Uco Edmond, special voor StripSchrift, Raymond Machoret (Chlorophyl, Pozeakke); Domien ten Berge over Marten Toonder; Professor Pl...
75/76 (4/25): Uitvoering afdacht aan Peter O'Donnell met een herdruk van zijn Modesty Blaise; Willy Lohmann's vochtige Kraalenhove-erslaga...
77 (2/95): Special Gerrit Stapel met de nergens anders gepubliceerde strip Mijn vriend Andries; Aart Clerk tekent voor StripSchrift...
78 (2/95): Special voor StripSchrift & blz. Daan Jippes in Intercity Incident; interview met 'Forest' Bud Sagendorf over Popeye; Modesty Blaise; algemene beschouwingen over de vloek in het beeldverhaal...
79 (2/95): Jules Peiffer; Moem; Piet Wijn onder de katoenstrij; Trigg, in een verlicht met een herdruk van De Moorse Tovenaar; Tintin et moi (Kulffe dus)...
80 (2/95): De Robbedoes-verhalen van Fournier, The Hulk met een herdruk; De Tovenaar van Pop; Vervolg & slot-herdruk De Moorse Tovenaar van Piet Wijn...
81/82 (4/25): Special Peyo, Smurven met herdrucken; alles over de Dupuis-tekens in een verspreide encyclopedie; Tillieux en een Felix-herdruk...
(2/95): De striptelken Sjors en Pep (nu Eppo); Lorist; begin unie-ke herdruk van de Dick Bos reclame-strip Gleshard; de populariteit van stripfiguren...
85 (2/95): De professoren in het Europese beeldverhaal (Zonnebloem, Barabas, Adhemar, Sickbock, Pirlywitskoffy, Kalkar, Lupard); Harry Osain, Kulffe-wedstrijd; Patty Klein over stripsca-nario's; Dick Bos...
86 (2/95): complete inhoudsopgave van StripSchrift nr. 49/50 t/m 84; Eddy Paape, informatie over het SDCH...
87 (2/95): Alles over Bert Bus met een herdruk van zijn Nitokris, kar-toennubiek Ong-Gezien over Tom Ungers, start van herdrucken Simpelen, Lucky Luke voor psychologen en een unieke LL-erslaga...
88 (2/95): Ridderspecial: Prins Valiant, De Rode Ridder en de Vlaamse Ridderschap van Bob de Moor op hun historische betrouw-baardheid getoetst. Een nummer geknipt voor het (geschiedenis) on-derwijs, met Prins Valiant-erslaga van Wood en aandacht voor tekstfilm Tarzoen, de schan-de van de jungle...
89 (2/95): Uitgeverij Casterman, met o.m. interview met Jacques Martin, Jacques Tardi, in de voetsporen van Jules Verne, her-druck van uniek Tarzan-originaal-strip, Kulffe en de Picaresca de Havel-den, gewogen en te licht bevol-ken Craenhalas Kresse...
90/91 (4/80): 28er uitvoering Disney-special met Art Babbitt, Floyd Gottfredson, Barka index, de tekentekst van Donald Duckwekkend nader bekeken, Mickey Mouse - Donald Duck - strijden om de macht in een Bill Elder-erslaga, en als extra een

- kompleet nimmer in Nederland ge-publiceerd MM-verhaal: MM als oorlogsvrijwilliger.
(2/95): De auto in de strip, am-bivalentie t.o.v. Jean Graton's schepping Michel Vaillant, Julie Wood, herdruk. MV-strip, Strip en werkelijkheid bij MV, en Van strip tot strip, overpauzes van de Ne-derlandse politiek en de laatste van Kartoentist/stripkenaar Wim van Wieringen.
93 (2/95): Start van herdrucken (verl. Dick Matena) van de legendar-ische strip Pogo met een artikel over schepper Walt Kelly, nog meer over Paulus de Boskabouter, aandacht voor Toonder's Magister Hocus Pas, misken en onderkend gene. Jan Ger-hard Toonder over De Stripkunst van Marten Toonder. Ongezien een op-zienbare karten van Yrah uit VN.
94/95 (3/60): Alles over 2000 num-mers Robbedoes-weekblad. De ontwikkeling van het blad, inter-view met hoofdredacteur Karel Cavens, de gebroeders van Robbe-does in herdruk... Robbedoes in-dex t/m nr 2000; verder aandacht voor de dertigste verjaardag van het weekblad Kulffe, Pogo...
96 (3/25): Jij-special interview en herdruk van zijn Pogo-logie. Jan Gerhard Toonder en Lo Hartog van Banda en de start van een nieuwe rubriek Frans nieuws La France Oh la la.
97 (3/25): De opkomst en ondergang van de katoenstrij; Trigg, in een in-terview met tekenaar Don Law-rence, Verdwenen Kulffes door Har Brok teruggevonden, interview met Selby Kelly weduwe van Pogo-tekenaar Walt en tevens de-gene die de strip voortzette... her-drucken.
98 (3/25): Uniek documentatie-nummer: Strips in de dertig-jaren met Herman Pieter de Boer over De Tovenaarverl van Doe-ne, Mr. van Veer over De re-latie kinderperstipverhaal... De werkelijke geschiedenis van Trije, Gerrit Theodor Rotman, George van Raemdonck, Bulletin en Boeckstaple Honderdendertigende Soete suikerkoolen van W. G. van de Hulst en Zn., Thijs IJL, Toonder's eerste beer... Barend Servet over zijn wederwaardighe-den met Gijze Goechem, GG-herdrucken.
99 (4/95): SUPERDICK Amerikanen nummer met o.m. een exclusief interview met Wallace Wood, stripmaker Martin Lodewijk over Milton Caniff, uniek herdrucken Male call (Caniff) en The Curse van Wood en als extra Wood-erslaga op Caniff-strip Terry & The Pirates, Trigg, politiek ge-wogen, een navante beschouwing, Pogo herdrucken, Kulffe in Rot-terdam en een verhaal van het con-gres in Angoulême...
101 (3/95): Een scenaristen special, interviews met Greg, Jacques Lab, Jean Michel Charlier, Pierre Dionnet, aandacht voor Blaauw-berry, een Pogo-herdruk door Wallace Wood/Harvey Kurtz-man met kanttekeningen van Evert Gerads en het begin van de her-druck van het 66-ste en laatste Eric de Noorman-verhaal: De eerzake krig.
102/103 (3/95): Extra dik (56 pag.), met aandacht voor de geschiedenis van Kulffe-weekblad, interviews o.a. met de schepper van Blake en Morten E. P. Jacobs, Bob de Moor en Claude Auclair, een te-kenaar van de nieuwe generatie, de Lombard-uitgaven uitgeguzeld, een artikel van Henk J. Meier over Rik Ringers en het vervolg van de Eric de Noorman herdruk: De eerzake krig.
104 (3/95): Sublieme onslag van Joost Swarte en een gesprek met hem door Herman Pieter de

- Boer, een reaktie op het Trigg-artikel uit nummer 59, een verslag van de Kartoentist, deel 2 in de se-rie over de opkomst en ondergang van de Hollandse Stripschool, een Pogo-herdruk en het vervolg van De eerzake krig.
105 (3/95): Aandacht voor 'Duckman' Carl Barka d.m.v. u in de se-rie en herdruk van een van zijn eerste Donald Duck-verhalen, een lezing van Daan Jippes over het maken van strips, aandacht voor tien jaar Het StripSchrift, Tante Lenny plus de herdrucken van Pogo en Eric de Noorman.
106 (4/95): Hugo Prattnummer, inter-views, beschouwingen en een her-druck van Luck Star O'Hara, de VNU-story III, de jaarlijkse Strip-doorsnee, herdrucken van Pogo, Eric de Noorman, boekbesprekin-gen...
107/108 (4/95): Alles over Kapitein Rob en zijn schepper Pieter Kluif, de volledige Kapitein Robmusical van Evett Werkman, herdrucken Eric de Noorman en Smurven...
109/110 (4/95): Eppo-special met beschouwingen en interviews over en met Henk Kuifjes (Franka), Bert Bus, René Follet, Peer en Linda de Vries-story IV, kritiek op de vooroordelen tegen strips, een kartenbijdrage van Ton Hoogen-doom, de boeiend-special met o.a. Kulffe in Zwitserland, herdrucken van Pogo en Eric de Noorman...
111 (4/25): StripSchrift-special over het ontstaan van strips, tek-enwerk (door Matena), scenaria, let-tering, inkten, inkleuring, merchan-dising en syndication. Nogmaals Kapitein Rob, herdrucken van Pogo en Eric de Noorman...
112/113/114 (5/95): Driedubbel-nummer over detectivestrips met Eisner en zijn Spirit, The Shad-dow, Schiomo Raven, Jack Pal-mer (Pétron), Loro, Jess Long, detectivestrips, 3 forse herdrucken plus Eric de Noorman, boek-besprekingen...
115 (4/25): Een tiep van de sluis op-gelicht over Strips en politiek en onder Villiam, Pieter van Straaten, Behrend, Crumb en de Eric de Noorman-herdruk...
116 (4/95): Contspanten in strips, in-terviews met Ben van Voorn en Piet van Elk en beschouwingen over Alain Saint-Ogan, Toonder en Piets Basille, Chantal Montellier, Martin Lodewijk en de Eric de Noorman-herdruk...
117/118 (1/6.50): Interview Blanc-Dumont met herdruk, Jij-ge-heim, inhoudsopgave van de Strip-Schrift nrs. 85-117/118, de redakti-onale Top 20 van 1978, een boe-ken-special, herdruk Pogo en de af-sluiting van de Eric de Noorman-herdruk...
119 (4/95): Lucky Luke, interviews met Morris en Goscinny, 2 unieke herdrucken, De Ballade van de Daltons, 50 jaar Kulffe, Marketing van StripSchriften op de Ne-derlandse markt...
120 (4/95): Science Fiction met Le-gu, Arman en Ilva, Dick Matena en Enki Bilal met herdruk...
121 (4/95): Berni Wrightson, de hor-rorstrip op zijn best. De Strip-an-del, De Stripcatalogus...
122/123 (1/6.50): Nieuwjaarsonder-sten, Jerom, De blauwe reus, Suske en Wiske wegwijzer...
124 (4/95): Palacios, strips op z'n Spaans, Noel Sickles, stichter v.d. StripSchrift-school...
125 (4/95): StripSchrift-nummer
126/127 (1/6.50): De strips van Claire Bretcher, Ralph Bakshi, de anima-tie man.

STRIP SCHRIFT

nr. 142, december 1980

Uitgegeven door Vonk/Uitgevers
B.V. voor Het Stripchap
Nederlands Centrum voor
Belangstellenden in Strips,
goedgekeurd bij K.B. 30 sept.
1968.

Redaktie: Postbus 15268, 1001 MG
Amsterdam

Uitgever: Vonk/Uitgevers B.V.,
Postbus 420, Zeist, tel. 030-791496
Advertenties: Vonk/Uitgevers
B.V., Postbus 420, Zeist, tel. 030-
791496.

Redaktie: Hans van den Boom,
Kees de Bree, Har Brok, Jac
Drewees, Rob van Eljik

Vaste medewerkers: Eric Hoek,
Hank J. Meier, Jean-Pierre
Mercier (Frankrijk), Nico
Noordmaer, Guus Ong, Ernst
Pommerel, Albert Tol, Hans
Frederiks, Bob J. Miller, Wim van
Helden

Vormgeving en produktie: Loes
Leeman

Stripschrift is verkrijgbaar:

- a. Via een abonnement (jan. t/m
dec.) à f40,50
- b. Via een lidmaatschap/abonne-
ment à f48,-
- c. Via een CJP abonnement à
f38,-
- d. In de losse verkoop à f4,95

Betaling kan geschieden:

- a + c: Postrekening nr. 209948 of
bankrekening nr. 64.48.33.416,
beide t.n.v. Stripschrift, Zeist.
- b: Postrekening nr. 1513000 of
bankrekening nr. 42.11.38.114,
beide t.n.v. Het Stripchap,
Amsterdam.

Houders van een CJP-paspoort
dienen zich via hun CJP-buro op
te geven.

Lopende (bestaande)
abonnementen kunnen eerst
worden omgezet in het komende
kalenderjaar.

Abonnementen op Stripschrift,
opgegeven in de loop van een
kalenderjaar, omvatten alle in de
desbetreffende jaargang te
verschijnen nummers.

Stripschrift is eveneens
verkoopbaar in veel boekhandels
en kiosken.

NIETS UIT DEZE UITGAVE MAG
WORDEN VERVEELVOLDIGD
EN/OF OPENBAAR GEMAAKT,
DOOR MIDDEL VAN DRUK,
FOTOCOPIE, MICROFILM OF OP
WELKE ANDERE WIJZE OOK,
ZONDER VOORAFGAANDE
SCHRIFTELIJKE TOESTEMMING
VAN STRIPSCHRIFT EN
AUTEURS.

DE VERANTWOORDELIJKHEID
VOOR DE GEPLAATSTE
ARTIKELLEN BERUST BIJ DE
AUTEURS.

ISSN NR. 0165-846

Druk: Vonk Zeist

Summary: The principal subject of
this issue of Stripschrift is The
Droom, and the creators of the
droomworlds of the SF-cinema, and
the issue also two Christmas-
comics, one by Kurtzman & Levine,
and the other by Dick Matena, who
created his 'White Christmas'
especially for Stripschrift. We also
have an index of Stripschrift 1980,
the Top-20 according to the editors,
and of course our regular items:
news, reviews, Romeo Brown etc.

STRIP SCHRIFT

Sommaire: Ce numero de Strips-
schrift a comme sujets principales le
rêve et les créateurs des mondes fan-
tastiques du cinéma-SF. Vous trou-
verez aussi deux bandes dessinées
de Noël, par Kurtzman & Levine, et
par Dick Matena (exclusivement
pour Stripschrift), l'index de Strips-
schrift 1980, le Top-20 de la redac-
tion, et les rubriques habituelles
comme les nouvelles, les comptes
rendus, Romeo Brown, etc.

Ralph McQuarrie, tekenaar van Star Wars en
The Empire strikes back / pagina 4
De droomwereld van Star Wars en The Empire
/ pagina 5
De nieuwe droomfabrikanten / pagina 6
Dromen: bedrog of niet? / pagina 10
Christmas Carol, door Harvey Kurtzman &
David Levine / pagina 13
De strip-top-twintig van de redaktie / pagina
18
Witte Kerst, naar 't volstrekt onbekende ver-
haal van A. den Dooyer, bewerkt door Dick
Matena / pagina 21
Romeo Brown / pagina 25
Nederlandse opmars in het buitenland / pagi-
na 27
Indeks 1980 / pagina 28
Boeken in het kort / pagina 31
Nieuws / pagina 32
Het Stripchap / pagina 34

REDACTIONNEEL

In deze aflevering van Stripschrift, de laatste van 1980, wordt (symbolisch?) een belangrijke plaats toegekend aan de Droom. Genuïne tijd geleden hebben wij u, lezers, opgeroepen uw stripdromen op papier te zetten en uit uw inzendingen hebben wij een bloemlezing samen-
gesteld, die gevolgd wordt door de droomstrip Christmas Carol, van niemand minder dan Kurtzman en Levine. Dit geheel wordt begeleid door artikelen over enkele scheppers van de droomwerelden van de science-fictionfilm, die zich tegenwoordig in een ruime belangstelling mag verheugen. Daarnaast treft u, evenals een jaar geleden, een indeks van de afgelopen jaargang Stripschriften aan, alsmede lijsten van de strips die de redakteleden als toppers van 1980 beschouwen.

En tot slot een zeer bijzondere Kerstsurprise: een strip die door Dick Matena speciaal voor Stripschrift is geschreven en getekend. Dick Matena heeft wederom een der werken van de onvolprezen streekromancier A. den Dooyer aan de vergetelheid ontrukkt en in zijn eigen stijl bewerkt. Bloedstollend fel-realisme bij de kerstkalkoen!

(RvE)

drie

Ralph Mc Quarrie, tekenaar van 'Star Wars' en 'The Empire Strikes Back'

4

Ralph McQuarrie werd geboren in 1929 en bracht zijn jeugd door in Canada. Studeerde aan het Art Center of Design in Los Angeles. Als commercieel tekenaar werkte hij o.a. voor CBS en Boeing. Voor de film was hij betrokken bij het productieontwerp van 'Close Encounters of the Third Kind', 'Galactica' en 'Star Trek'. Hij was de ontwerper van de 'dekors' en 'figuren' in 'The Empire Strikes Back'. Vierentwintig van de productieontwerpen zijn onlangs uitbracht in een portfolio door Ballantine.

'In de herfst van 1977 ben ik met 'Empire' begonnen. Aan de hand van de figuren van 'Star Wars' en de verhalencyclus en het script van George Lucas, heb ik meer dan dertig zogenaamde produktietekeningen gemaakt, de meeste in de Verenigde Staten, de rest in Engeland, gedurende het opnemen van de film. Omdat ik wist, dat de tekeningen dit keer ook voor een portfolio gebruikt zouden worden, ben ik wel iets anders te werk gegaan, dan bij 'Star Wars'. Ik heb nog beter mijn best gedaan, maar het resultaat hoeft daarom nog niet beter te zijn. Veel grote ontwerpen waren natuurlijk al voor 'Star Wars' gedaan, zoals de kostuums, Darth Vader en de Stormtroopers. Ik heb nog een paar extra tekeningen uitsluitend voor portfolio gemaakt, om het compleet te maken, zodat elke belangrijke scène van de film er in voorkomt. Maar de meeste tekeningen zijn toch gemaakt om de ontwerproblemen van 'Empire' op te lossen.

Later ben ik vooral bezig geweest met het 'matte'-maken. Dat vind ik eigenlijk nog leuker. Dat had ik van te voren niet gedacht, maar dat is het werk dat uiteindelijk in de film terecht komt en dat wil ik graag zien. Ik heb aan de 'mattes' gewerkt met Harrison Ellenshaw en Michael Pangrazio. Michael heeft ook achtergronden gemaakt voor de miniatuur fotografie. Daardoor kon men opnames maken van geanimeerde miniatuur 'stopmotion' vóór de achtergrond, zodat men het blauwe scherm niet hoefde te gebruiken. Die opnames zijn van een buitengewone kwaliteit. Ik heb van het werken voor films veel geleerd. De overgang van mijn tekenwerk in levende werkelijkheid is voor mij een hele ervaring geweest. Ik heb geleerd dat je, als je dingen ontwerpt voor de film, in staat moet zijn om driedimensionaal te denken, en dat de dingen net als bij beeldhouwen, goed moeten zijn vanuit alle gezichtshoeken. Sommige

dingen die ik op papier vanuit een bepaalde hoek had getekend, zagen er vanuit een andere domweg niet goed uit.

Wanneer ik zal gaan werken aan het voorgenomen derde deel van de Star Wars-saga, en wanneer dat van start zal gaan weet ik nog niet. Het hangt er ook van af wanneer Lucas met zijn nieuwe script klaar is. Dat ik aan alle negen van de voorgenomen films in de Star Wars-saga zal meewerken betwijfel ik. Ik heb ook wel weer zin om andere dingen te gaan doen. Ik

heb een bredere interesse, en hoewel ik het prima vond, wil ik ook wel weer eens wat anders doen dan Star Wars. Ik heb wel een contract getekend voor nog twee films, en ik denk dat die nog wel een even grote uitdaging voor me zullen vormen. De filmtechnologie zal nog een verdere snelle groei doormaken.

Daardoor zullen effecten mogelijk worden waar we nu nog niet eens van kunnen dromen. Iemand zei: 'Nu heb je eigenlijk nog niets gezien!'

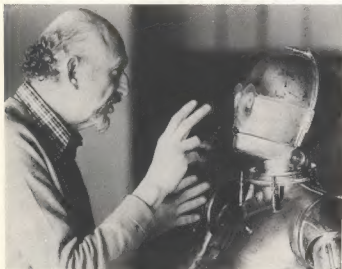
Een keizerlijke robot op zoek naar de rebellenbasis op Hoth.

De drijvende wolkenstad Bespin.

De Droomwereld van Star Wars en The Empire strikes back

5

Irvin Kershner, Regisseur van 'The Empire strikes back'

'Ik nam mijn zoon mee naar 'Star Wars', hij was toen tien jaar. Tijdens de film heb ik voortdurend naar hem gekeken en ik ben geschrokken van zijn reactie. Hij zat met open mond op het puntje van zijn stoel en lachte voortdurend. Ik zag mezelf als jongen, wanneer ik een goede western zag met Buck Jones en Tim McCoy. Hij werd door de film meegesleurd en was er volledig mee bezig. Ik bedacht dat, als ik de film alleen gezien zou hebben, ik me echt zou hebben afgevraagd wat al dat gedoe te betekenen had. Omdat ik hem samen met hem zag, realiseerde ik me pas waar het om ging. De film sprak hem rechtsstreeks aan en speelde in op zijn droomwereld. Daar heb ik veel over nagedacht, over wat films nu eigenlijk zijn.' 'Ik voelde dat 'Star Wars' de eerste film was die werkelijk alleen maar uit de ver-

beelding voortkwam. Ik wist dat ik geen voorgerekauwd verhaal voorgeschoteld had gekregen. De figuren waren zo wonderbaarlijk en sprookjesachtig, dat ze precies hun doel bereikten. Zoals de slechte Darth Vader, in het zwart gehuld. Precies zoals het hoort, iemand waar je bang van wordt en die niet beheerst wordt door regels van goed of kwaad, maar zijn eigen

gang gaat. Hij beschikt over oneindige kracht, en zal het niet nalaten om zelfs een planeet op te blazen. Maar daarnaast is er ook de hond Chewbacca, eigenlijk heel gewoon, maar tegelijk tot de verbeelding sprekend omdat hij intelligent is en een kei in electronica. Hij kan je uit de moeilijkheden halen en is volledig te vertrouwen. Dat lijkt een droom, die werkelijkheid wordt.' 'De figuren lijken op figuren uit je dromen. Daarom

zijn ze zo goed en tegelijk zo ongewoon. Veel andere kinderfilms zijn alleen maar sentimenteel en daardoor onecht. 'Star Wars' is, net zoals 'The Wizard of Oz', niet sentimenteel. In een film voor kinderen moeten dingen zitten, waar kinderen bang voor zijn, zoals verlaten of alleen-zijn, of de angst dat je ouders niet echt je ouders zijn. Dat soort banale angsten, dat is de wortel waaruit sprookjes hun voeding krijgen.'

Irvin Kershner

De Nieuwe Droomfabrikanten

Het Ellenshaw effect

6

Als iemand in de 25e eeuw zich plotseling mocht gaan interesseren voor de populaire kunsten van de jaren zeventig-tachtig van onze eeuw zal hij al spoedig tot de ontdekking komen dat het de jaren van de science-fiction revival zijn. Ook zal de geschiedvorser ontdekken dat met de herleving van dat wonderlijke genre, waarin weinig plaats is voor zekerheden maar des te meer voor fantasie en bijgeloof, de opkomst van een nieuw soort droomfabrikanten te constateren valt. Het zijn mannen die zowel over een onmetelijke fantasie als over een gigantische portie technische kennis beschikken. Zij zijn de ontwerpers, schilders en speciale effecten mensen van films als *Star Wars*, *Star Trek*, *Alien*, *Close Encounters*, *The empire strikes back* en *The Black Hole*.

Zij zijn de bedenkers van de meest curieuze imaginaire werelden in het heelal, de technische tovenaars wie geen moeite tevel is om door middel van schilderijen, computers en ingenieuze technische foefjes een voor het publiek aanvaardbare schijnrealiteit op het witte doek te brengen. Het zijn mannen met zo'n verbeeldingskracht dat hun werk niet alleen voor de film wordt gebruikt maar ook verschijnt in livijge kunstboeken en portfolio's terwijl het ook de inspiratiebron is voor tal van beroemde striptekenaars

om het tot strip te verwerken. Deze *production designers* zijn dan ook belangrijker geworden dan regisseurs of acteurs. Naar aanleiding van hun ideeën krijgen zowel de film- als de strip-industrie nieuwe impulsen. Deze nieuwe droomfabrikanten komen dan nu ook plotseling in het middelpunt van de belangstelling. De naam van tekenaar-ontwerper Giger is onverbreekelijk verbonden met *Alien*, Ralph McQuarrie is vaak geportretteerd als zijnde de wonderman van *Star Wars* die eveneens de aankleding en alle

raketten, voertuigen en roboten voor *The Empire Strikes Back* ontwierp. En ook Peter Ellenshaw (68) is door vele tijdschriften in Amerika en in Nederland door de *HP* in het zonnetje gezet. Hij is de alleskunner die het grootste deel van zijn leven als *matte-artist* werkte aan de speelfilms van Disney en die nu als *production-designer* de hele fantasiewereld van de meest ambitieuze Disney-speelfilm aller tijden, *The Black Hole*, voor zijn rekening nam.

Ellenshaw is een veteraan met een respectabele staat van dienst. Als *matte-artist* werkte hij voor de Engelse filmstudio van Korda, in Rome werkte hij aan *Quo Vadis*, hij maakte briljante schilderijen op glas voor *Black Narcissus*, Stanley Kubrick's *Spartacus* en Raoul Walsh's *Captain Horatio Hornblower*. Toen hij begin vijftig naar Amerika ging om bij Disney te gaan werken, kreeg hij onderscheidingen voor 20.000 mijlen onder zee, *Bedknobs and Broomsticks*, en tal van andere films terwijl hij voor Mary Poppins een Oscar kreeg.

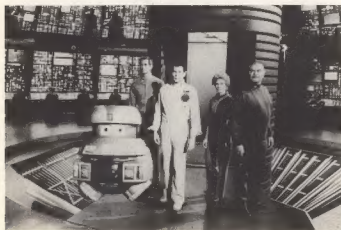
Ter promotie van de film *The*

Black Hole is Peter Ellenshaw enkele dagen in Amsterdam. In het duister van het Marriott-hotel kijkt hij met oprechte bewondering naar het roodopflakkerende lichtje van de Sony-taperecorder die hem sterk aanspreekt. Hij zegt dat hij bezeten is van techniek en dat hij zelf een mini televisie van een paar centimeter wil kopen.

Volgens mij staan de speciale effecten mensen en de matte-artisten de laatste jaren enorm in de belangstelling.

De technische mensen zijn inderdaad belangrijker geworden omdat de films in veel sterkere mate afhankelijk zijn van technische snufjes dan vroeger. Het is gewoon onmogelijk om met een ruimteschip de ruimte in te gaan om daar leuke opnames te maken. Om het heelal na te bootsen ben je dus geheel afhankelijk van de techniek, *matte-shots* en speciale effecten.

Wat is een matte-shot precies?
Een matte shot is een schildering op een relatief klein stukje glas. Eigenlijk moet ik eerst vertellen waarvoor je ze ge-

Anthony Perkins, Robert Forster, Yvette Mimieux en Ernest Borgnine in *The Black Hole*. De achtergrondpanelen zijn mattes

bruikt. Stel dat je ergens in een landschap wilt filmen waar wel een prachtige rustieke heuvel is maar verder niets terwijl je als filmmaker dolgraag een kasteel boven op die heuvel had willen hebben dan ga je *matte shots* maken. Een kasteel nabouwen zou te duur zijn, daarom wordt eerst de kale heuvel gefilmd. In de studio zet je de projector achter een stuk glas en op dat glas schildert ik het kasteel en alle andere dingen die een regisseur er bij wil hebben. Daarna combineer je de gefilmde fragmenten met het *matte shot* en dan heeft de kijker in de film een heuvel met kasteel. Het is enorm handig als je maar met mate gebruik maakt van de schilderijen. Goede regisseurs weten dat je ze alleen gebruikt om dingen die anders onmogelijk te filmen zijn, toch op het witte doek te brengen, zoals in *The Black Hole*, én om kosten te besparen. Ik kan beter in de studio een paar palmen schilderen dan dat een hele filmcrew een paar weken naar Hawaï gaat met al het risico van wisselende weersomstandigheden.

En het resultaat is, mits goed gefilmd, net zo natuurgetrouw. Bij een film als *Mary Poppins* is vrijwel elke achtergrond en elk stuk decor geschilderd. Er is echt een minimum aan decorstukken gebouwd en alles wat je ziet aan park, hekken en bomen is geschilderd. Julie Andrews en Dick van Dyke vroegen soms twijfelde of we wel wisten waar we mee bezig waren omdat ze tegen 'volstrekt blanco achtergronden moesten acteren. Ook die scène waarin de schoorsteenvegers op het dak rondspringen en dansen is heel bedrieglijk. Er was maar een klein decorstuk met een schoorsteen, de rest van de daken en schoorstenen waren allemaal geschilderd. Niemand heeft het gezien en dat betekent dat ik goed werk geleverd heb, maar toch vond ik het jammer dat de mensen het niet wisten.

U heeft geloof ik nog meer bijgedragen aan Mary Poppins!
Inderdaad. Ik heb een van de beroemdste dansen aan de film toegevoegd (haha). Het was namelijk zo dat de choreograaf, Bill Walsh en co-producer Don DaGradi een soort volksdans zochten voor de schoorsteenvegers. Ze bedachten plotseling dat ik uit Engeland kwam en dachten misschien weet hij wel iets. Ze hadden geluk. Toen ik

jong was had ik eens in een pub het liedje *Knees up, Mother Brown* gezongen en gedanst. Je moet er bij op je knieën slaan, je benen hoog de lucht ingooien en in een soort endenpas vooruithuppelen. Ik deed het voor aan Bill en die was zo enthousiast dat hij meteen Walt Disney ging halen. We hebben daar toen met z'n allen staan dansen. Ik ben waarschijnlijk de enige man die ooit met Disney gedanst heeft, en ze besloten *Knees up* door de schoorsteenvegers op het dak te laten dansen. En zonder overdrijven, het is een van de hoogtepunten van de film.

Voor The Black Hole heeft u geen mattes geschilderd maar was u production designer. Wat houdt dat precies in?

Ik heb inderdaad geen mattes gedaan. Dat heeft mijn zoon Harrison gedaan, die het werk al acht jaar doet en die momenteel een van de beste matte-artisten is. Ik was production designer en dat wil zeggen dat ik verantwoordelijk was voor het 'uiterlijk' van de film. Ik moest van tevoren aangeven hoe alles in de film eruit ging zien. Daarvoor ben ik ook eerst een tijdlang bezig geweest met het schilderen van het ruimteschip de *Cygnus* die zo'n belangrijke plaats inneemt in de film. In het begin leek het ding overal op, op een sigaar, een zeppelin, een vibrator, kortom op van alles. En Ron Miller, de producent, keurde ze steeds maar af. We wilden een totaal nieuw ontwerp en niet de normale vorm die die ruimteschepen hebben in space opera's. Toen bedacht ik dat het wel aardig was om het geraamte aan de buitenkant te maken, zodat eventuele reparaties gemakkelijk uitgevoerd konden worden, en dat was ook meteen het definitieve ontwerp. Een production designer moet er verder voor zorgen dat er passende kleding is, dat de sets opgebouwd worden. Hij moet de kleuren van de sets aangeven en in nauwe samenwerking met de art-director alle details van decors, sets en speciale effecten doornemen. De voorbereidingen moeten perfect zijn want anders verlies je veel tijd en veel geld. Ik was ook verantwoordelijk voor de speciale effecten. Ik werd natuurlijk wel geholpen door een aantal technische geniën maar de uiteindelijke beslissing lag bij mij. Het was inspannend werk maar

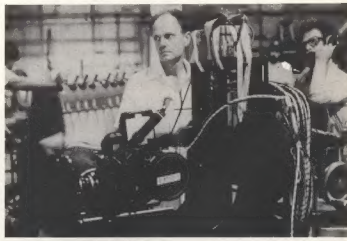
ik was er al mee vertrouwd geraakt bij films als *Johnny Tremain* en *Island on the top of the world* waar ik dezelfde functie had.

Ik heb begrepen dat regisseur Gary Nelson eerst geen zin had in de film maar dat hij toegestemd heeft nadat hij uw ontwerp-schilderijen had gezien!

ten zijn vantevoren gepland omdat we niet het risico konden lopen dat we opnames met acteurs zouden maken waar we niets aan hadden omdat de opnames van speciale effecten, waarmee ze gemengd moesten worden, niet uitvoerbaar bleken. Dan moet je nieuwe opnames maken met de acteurs en dat is meestal onmogelijk in verband met andere verplichtin-

The Black Hole. Bol van de mattes en speciale effecten

Computergestuurde camera, ontworpen voor beeldeffecten in The Black Hole

Dat is inderdaad waar. Hij had het script gelezen en het verhaal vond hij niet boven het gemiddelde science fiction gebieden uitstekend, maar toen hij had gezien wat voor ontwerpen ik had gemaakt, stemde hij ogenblikkelijk toe. Ik op mijn beurt bewonder zijn werk enorm. *Freaky Friday* voor Disney was een grappige film en wat hij voor ABC-tv deed, die serie *Washington, behind closed doors*, was ronduit geweldig. Die bewondering voor elkaars werk kwam de samenwerking uiteindelijk ten goede. Anderhalf jaar voordat we aan de opnames zijn begonnen hebben we eerst alles grondig doorgenomen. Alle details en alle speciale effecten

waren. Gary Nelson was ook een van de weinige regisseurs die helemaal in zijn werk opging en niet met zijn gedachten al bij de volgende film was. Hij snapte perfect hoe je mattes moet gebruiken en dat is meer dan je van de meeste regisseurs kan zeggen. Het is namelijk totaal verkeerd om close-ups veelvuldig af te wisselen met totaalopnamen. Vorige regisseurs hadden de neiging veel gebruik te maken van totaalopnames omdat die dan zo mooi je hele set kunt laten zien, alles wat de matte-artist aan het bestaande landschap heeft toegevoegd. Wel dat is precies de methode waarop je een beeld onnatuurlijk gaat maken. Een matte-

shot komt het best tot zijn recht als medium shot. Als jij als toerist in een mooi landschap loopt fotografeer je links en rechts om je heen en ook niet alleen één totaalopname dan een close-up van een takje en dan weer een totaalopname. Op die manier kan je de schijnwerkelijkheid die je probeert te creëren nooit echt laten lijken. Die discussies vinden overigens

Acryl is de belangrijkste uitvinding sinds de uitvinding van olieverf door van Eyck. Hij was het toch, hè?

Zijn mattes voor bepaalde genres geschikter dan voor andere? Ja. Mattes zijn voor kluchten die zich in een flat afspelen, voor avonturenfilms in jungles, havens en kastelen. Voor absurde films waarin je met mattes

geen vervelend en horror-achtig amusement. Je weet dat al die mensen die in de film worden doodgeschoten in de volgende film weer levend en wel rond zullen wandelen.

Waarom bent u aan The Black Hole begonnen als u niet van science fiction houdt? Eerst had ik ook eigenlijk geen zin. De plannen waren er al in 1974. Winston Hibler kwam toen bij me met het plan voor een film die *Space Station One* zou gaan heten en waarvoor hij de produktie voor zijn rekening nam. Hij had een ervaren man nodig voor de trucs, de mattes en de coördinatie. Ik beloofde hem erover na te denken, maar de beslissing werd me uit handen genomen omdat hij niet lang daarna overleed. Ron Miller boog zich toen over het project en bood mij aan producti-
on designer te worden, iemand die zorg draagt voor de ontwerpen, de art direction, de trucs, kortom voor het uiterlijk van het geheel, zonder dat ik die dingen in principe zelf hoefde te maken. Dat was een uitdaging voor me. Ik kon bovendien beschikken over een record aantal prijswinnaars op technisch gebied: Eustace Lycett (Oscars voor *Mary Poppins* en *Bedknobs and Boomsticks*), Art Cruikshank een briljant iemand op het gebied van de miniatuurfotografie (*The Fantastic Voyage*) effectengooche-
laar Danny Lee en natuurlijk

mijn zoon Harrison die nu al acht jaar mattes maakt, onder andere voor *Star Wars*. En het ontwerpen sprak me bijzonder aan. Vooral het uiteindelijke ontwerp van het ruimteschip de *Cygnus* vind ik erg goed.

De voorbereidingen zijn ideaal geweest. Betekent dat u tijdens het filmen geen moeilijkheden meer hebt ondervonden? Was dat maar waar. Iedere dag waren er voor alle medewerkers vrijwel onoplosbare problemen. Al vrij vroeg waren bijvoorbeeld alle straalpistolen verdwenen. Ze werden door alle medewerkers meegenomen als souvenirs maar toen we met de opnames moesten beginnen waren er van de 1000 stuks die we hadden nog maar een paar over. Mijn schilderijen zijn gestolen. Ik troost me maar met de gedachte dat het een dief met smaak was of een in vreselijke geldnood.

Verder had ikzelf een nogal moeizaam samenwerkingsverband met producer Ron Miller. Dat kwam mede doordat ik niet in staat bleek een fatsoenlijke robot te ontwerpen. Ze leken allemaal op dingen die al eerder in films gebruikt waren. Ten slotte stelde ik Miller voor een ander aan te trekken in plaats van steeds mijn ontwerpen van tafels te vegen. En zo is het ook gegaan. George McGinnis heeft met V.I.N.C.E.N.T. een prima robot gemaakt. Net als bij *Mary Poppins* hadden de acteurs

Futuristisch interieur van ruimteschip, ontworpen door Peter Ellenshaw

al plaats voordat er een meter film geschoten is. Voor de speelfilms, en ook voor *The Black Hole*, liggen alle belangrijke scènes vast op een *storyboard* zodat je precies kunt zien waar mattes en waar speciale effecten ingevoerd moeten worden. Binnen bepaalde grenzen wordt er tijdens het filmen natuurlijk wel iets aan toegevoegd of iets uit weggehaald maar het is niet veel. Meestal zijn het dan 'technische mattes' die je moet toevoegen. Een decorstuk is niet beeldvullend en de camera moet zulke moeilijke bewegingen gaan maken om een eenvoudige scène te realiseren dat de regisseur vraagt of er niet een stuk plafond of muur bijgeschilderd kan worden op een matte. Dat gebeurt dan.

Met wat voor materiaal schildert u?

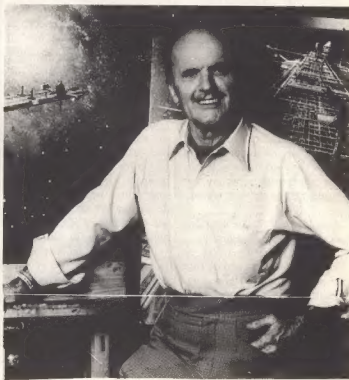
Acryl! Vroeger was het met olieverf maar dat was enorm tijdrovend. Iedere keer als je een bepaalde kleur had opgezet moest je weer een tijd wachten totdat de verf droog was voor je verder kon. Acryl is zo droog en heeft geen vreemde eigenschappen. Het houdt zich goed onder de lampen en de kleuren lopen niet door als je er overheen schildert. Je kunt de lucht blauw opzetten en nog dezelfde dag de wolken inschilderen.

dingen kunt toevoegen die anders onmogelijk waren. *Herbie* is daar een goed voorbeeld van. Het is technisch vrijwel onmogelijk om een auto die half over de rotsen hangt van alle kanten te filmen. Bij kunstoffilm waarin veel dialogen verwerkt zijn heb je uiteraard geen mattes nodig maar bij *The Black Hole* hebben we er 150 gebruikt en dat is het grootste aantal glasschilderingen die er ooit in een film verwerkt zijn.

Had u ervaring met science fiction of was The Black Hole de eerste keer?

Mijn enige ervaring op dat gebied is geweest voor de film *Things to Come* naar een verhaal van H. G. Wells, verder niet. Helemaal niet van het soort waarin je van de afgrijselijke monsters ziet en van die onsmakelijke toestanden zoals die in *Alien* voorkomen. De ruimte is voor mij nog een onbevangen iets, een spannend avontuur. Een film als *Alien* zou ik als kijker nooit gaan zien. Van horror krijg ik nachtermeries. Ik kan die beelden niet uit mijn gedachten bannen en dat doet mij geen goed.

Star Wars daarentegen was amusement voor kinderen maar toch wilde jong en oud die film zien. Dat spreekt mij meer aan. Hij bood net als Disneyland

Peter Ellenshaw met *Black Hole* ontwerpen

het erg moeilijk. Zij moesten reageren op dingen die er helemaal niet waren. Ze stonden dan in een kale ruimte en moesten praten tegen en reageren op een robot en op het naderende onheil in het heelal. In de film zie je achter hen een planeet met opflakkerende lichtjes. Dat is later door middel van een matte ingevoegd. Ze kijken naar het heelal en naar het zwarte gat. Ook dat is later ingevoegd via een matte. Rechts van hun komt een robot aanzweven. Dat is een miniatuurmodel dat later apart gefilmd is en die zij dus niet zien. Door dit soort trucages op film werd er heel veel van het voorstellingsvermogen van de acteurs gevraagd. Maar natuurlijk ook van regisseur Gary Nelson die bezig was met filmen maar precies wist welke vierkante centimeter later door een matte of een trugage ingevuld zou worden. Zijn geheugen was werkelijk onvoorstelbaar. Maar met z'n allen zijn we er prima uitgekomen.

Het menselijk oog is gemakkelijk te bedriegen. Een enorme vuurbal die in de film op de acteurs af komt rollen was niets anders dan een plastic balletje van 3 centimeter in doorsnede waar we door middel van speciale belichting dat vuureffect in hadden gekregen. We lieten het door een klein glazen buisje op de camera afrollen en omdat het slechts 2 seconden in beslag nam en het in de film veel en veel langer duurt, omdat het een dreigende scène moet zijn, werd die beweging enorm vertraagd en later gemengd met het beeld van angstige mensen die over een brug rennen. Dat moest natuurlijk weer wel in het juiste tempo. Eén van de moeilijkste dingen was het ontwerpen van het Zwarte Gat zelf. Daar zijn enkele maanden en een paar miljoen dollar in gaan zitten.

Het allermoeilijkste was echter de slotscène waarin de ruimte-sonde door het zwarte gat vliegt. We konden dat alleen oplossen door een maximaal aantal verschillende technieken door elkaar te gebruiken. Daarvoor hebben we zelfs het ACES (Automated Camera Effects System) kamerasysteem uitgedacht waarbij een computer alle tot nu toe bekende beeldeffecten stuurt en samenvoegt. In de laatste minuten van de film zijn

zo'n 600 verschillende shots verwerkt. Het nam maanden in beslag en in de film is het in een flits voorbij. Maar ach, we hebben er uiteindelijk drie jaar over gedaan om de film te maken en de kosten (\$17,5 miljoen) liegen er ook niet om. We zijn er dan ook behoorlijk moe van.

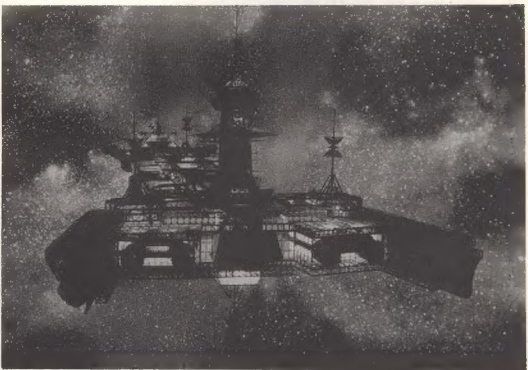
Gaat u nog verder met filmen?

Nee, beslist niet. Zoals je weet ben ik in 1974 bij de studio van Disney weggegaan om me geheel aan mijn andere carrière als kunstschilder te wijden. Ik was daar allang mee bezig maar toen Disney nog leefde kon ik eenvoudig niet weg. Dat had hij me nooit vergeven. Na zijn dood werden er echter veel films gemaakt waarbij je tijdens het maken al wist dat het regelrechte flops zouden worden. De bezieling was verdwenen. Bovendien was mijn laatste film waar ik destijds als production designer aan werkte, *Island on the top of the world*, een dure mishukking dus vond ik het hoog tijd om eens op te stappen. Sindsdien heb ik alleen maar geschilderd (met succes, zijn schilderijen brengen 7500 tot 20.000 dollar per stuk op-KdB) tot ze me vroegen voor *The Black Hole*. Ik heb nu alles op filmgebied bereikt wat

Bemoet u zich nog met de strips die er van The Black Hole worden gemaakt?

Mijn god nee, ik moet er niet aan denken. Dat heeft niets met kwaliteit te maken hoor, maar mijn karwei zit erop. Ik heb wel het stripalbum gezien en dat vind ik matig. Het is natuurlijk een soort uittreksel van de film. De dagstrip die James Steranko maakt vind ik mooier, omdat

beeld erg veel zorg aan de opbouw van de Cygnus en aan de camerastandpunten waaronder de Cygnus gefilmd, in dat geval getekend, moet worden. Maar verder heeft het voor mij weinig betekenis. Alle spanning die het filmen met zich meebrengt zijn van me afgevallen. Mijn naam heeft 'eeuwigheidswaarde', hmm, hmm, gekregen door de effecten voor *The Black Ho-*

er te bereiken was. Maar ach, voornemens heb ik. Je weet wat Henry Hall altijd zei: *Here is to the next time...*

hij grafisch beter onderlegt is en hij ook nauwkeurig en gedetailleerd mijn ontwerpen overneemt. Hij besteedt bijvoor-

le, die door de Amerikaanse critici het *Ellenshaw-effect* wordt genoemd. Wat kan ik me nog meer wensen? Niets toch?

Dromen: Bedrog of niet?

10

Enige tijd geleden riepen wij de lezers op om hun stripdromen op papier te zetten en aan ons op te sturen. We vroegen naar waar gebeurde opmerkelijke zaken en/of gedroomde belevenissen die op een of andere wijze met strip samenhangen. Want dat stripliefhebbers zodanig door hun hobby kunnen worden overmeesterd dat zelfs hun onderbewuste daaraan gretig meewerkt, leek ons een duidelijke zaak. Uit de inzendingen volgt hieronder een bloemlezing, die een aardig inzicht geeft in de psyche van de stripverzamelaar en zijn vaak tijdrovende liefde voor zijn hobby.

De onvindbare Robbedoes

door J. H. Huismann

Het was in het begin van de jaren vijftig dat ik bij de kapper op mijn beurt zat te wachten. Tussen de daar aangeboden lectuur vond ik een oude Robbedoes. Deze Robbedoes bevatte echt het beste wat ik ooit gezien had op stripgebied. Hier waren nu strips zoals ze behoren te zijn. Ik herinner mij een soort zeeroversverhaal in Asterixachtige stijl. De strip die mij als latente SF-liefhebber het meeste opviel was een Brick Bradfordver-

haal. Dit verhaal speelde zich af in een Indianerij in het binnenste der aarde. Jammer genoeg heb ik niet dat oude blad cadeau gevraagd, wat zonder twiifel wel gelukt zou zijn. Bij mijn hernieuwde belangstelling voor strips probeer ik het nummer terug te vinden. Het merkwaardige doet zich nu echter voor dat deze Robbedoes niet bestaat! Ik heb alle Robbedoesen met Brick Bradford erin gelezen, de nummers 83 tot en met 106 en 319 tot en met 398, maar nergens komt dit verhaal erin voor. Het Brick Bradfordverhaal bestaat echter wel! De eerste bevestiging hiervoor vond ik in Robbedoes nr. 1393 (in

album 94) in het artikel '9e Kunst (Museum van het beeldverhaal)' door Morris en Vankeer. De tweede bevestiging vond ik in de Italiaanse uitgave van Anni Treuta: *Nell Impero dei Maya* (In het Rijk van de Maja's). Maar die heel blijft zondere Robbedoes blijft onvindbaar: een mysterie.

De erfenis

door Rob Møhlmann

Bij opa en oma logeren was altijd een feest. Ze woonden in een groot huis met zware gordijnen voor de ramen en veel glas-in-lood. En hoewel het enige geluid veroorzaakt werd door de oude treurwilg, die met haar takken langs het raam veegde, leek het huis bezwangerd met muziek van Chopin. 's Zondags mocht je wat langer in bed blijven. Dan pakte ik uit het kastje met

de dof-koperen ringen wat boekjes; beeldverhalen, maar heel anders dan *Donald Duck*. En dan, als de kerkklokken in de verte de morgen inluiden, dan stompte ik m'n kussens op, schoof zachtjes het gordijn op een kier en ging zitten lezen. Ik stierf tijdelijk, kwam weer tot leven in de plaatjes en wandelde onbevreesd in een andere wereld. Samen met Thijs IJs liep ik over de akelig kale maan te zoeken naar de schat en met Gijsje Goochem bakte ik poetsen tegen de altijd boze veldwachter. En op de achterkant van het stapeltje *Doe Mee's* beleefde ik met Poppeye merkwaaardige avonturen, waarin demonen zo maar uit de grond kwamen. Op z'n minst zo spannend als Japie Makreel. Lachen kon je met Snuffelgraag en Knagelijntje en, natuurlijk ook met Miep Muizenschrik en Rommelzak en Hobbeltje. Die beleefden rare avonturen! Alleen Sneeuwuitje, die overgrootvader uit de

krant geknipt had, was een beetje griezelig met die verschrikkelijke bomen in het bos en die intens gemene heks. Brr, nee dan was het beter toeven op de Hagedoornhoeve met Bruintje Beer.

Tja, en toen stierven opa en oma. Vlak achter elkaar. En terwijl de familie alle antieke spullen verdeelde, kreeg ik de boekjes en volgeplakte behangselboeken. Anders werden ze toch weggegooid. Van zolder kwamen toen nog zes niet ingeplakte Thijs IJs verhalen en een jaargang Zonneschijn. Volgens mijn schoolvrienden kon ik ze maar beter meteen aan de vuilman meegeven. Dat was toch niks. Asterix, Suske en Wiske en zo, ja ho, dat waren pas strips. Hoe kon ik het ze uitleggen? En nu? Nu blijkt al dat 30-er jaren materiaal het meest unieke te zijn, dat een strip-verzamelaar zich maar kan wensen. Dat ik ooit *Tom Poes* en de *Knip-hoed* voor vijftien centen op een rommelmarkt kocht is bij mijn erfenis vergeleken een nietig voorval.

Mijn grootste nachtmerrie

door W. H. Schut jr.

Mijn verhaal is zowel droom als realiteit, maar waar de realiteit een verwezenlijking is van een droom, is de droom een nachtmerrie. Te beginnen met de realiteit: de eerste keer was in 1973 toen ik in Zeeland met de klas op werkweek was. Er was daar een klein dorpswinkelje met boeken en kaarten, maar telkens als ik vrij had bleek de winkel gesloten (plattelandssiësta). Dit ging zo de hele week door tot de laatste dag, toen kon ik eindelijk naar binnen. Voor mij begon de kwelling toen pas, de winkelier had namelijk veel oude Dupuisal-

bums. En hoe het gaat als je op werkweek wordt gestuurd: je krijgt (te) weinig geld mee en je geeft het in een mum van tijd uit. Ik zat dus op die laatste dag bijna op zwart zaad. Ik moest kiezen tussen 3 albums van Flip Flink, de reporter, en het album *Baden Powell*. Ik koos... de drie Flip Flink-albums en liet *Baden Powell* liggen: daar heb ik spijt van gekregen, vooral toen ik ouder werd en Jijé meer ging waarderen. Maar ja, vroeger telde kwantiteit meer dan kwaliteit.

De tweede keer was in 1978 op Koninginnedag (op-die dag mogen kinderen en ook volwassenen in Amsterdam op straat vrijelijk hun overvloedige eigendommen verkopen. Red.). Ik had de hele dag zonder al te veel succes rond lopen kijken totdat ik op de terugweg, dicht bij huis, nog een kraampje zag. Op een deken uitgespreid zag ik tussen allerlei tijdschriften het eerste deel van Vance's *Howard Flynn*. Blij met dit kleine succes wilde ik alweer weggaan toen ik iets bekend zag. Eerst dacht ik dat het een tekening van Jijé was, maar het bleek de achterkant te zijn van het complete album *De witte helm!* Sindsdien heb ik niet meer zoveel geluk gehad of het moet een tweede deel van *Howard Flynn* zijn in 1979 op Koninginnedag. Het is me in 1980 op die dag niet meer gelukt het derde deel te vinden.

Dromen over strips worden onherroepelijk nachtmerries, dat is in ieder geval mijn ervaring. (...) onleesbare prijzen (...) blanco bladzijden (...) Erg frustrerend dat gedroom.

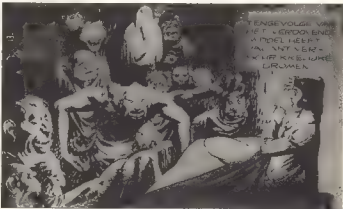
(van redaktiewege verkort)

Tom Poes in Skandinavië

door Th. F. J. N. Koppelaar

Dit verhaal is waar gebeurd. In het voorjaar van 1972 kocht ik de *Bommelbibliografie* van H. R. Mondria in één van 's Neerlands bekende warenhuizen. Aangezien ik vanaf 1949, zeven jaar oud, ervaring had in het uitknippen van de Tom Poes-strip uit de *NRC*, kreeg het

ristisch werk, waarbij uiteraard 'Den lille Havfrue' niet ontbrak, ging ik gewapend met de bekende paarse eerste druk van de *Bommelbibliografie* op pad, van het ene 'Antikvariat' naar het andere. Het enige, dat ik te weeg bracht, waren verbaasde en verwonderde gezich-

verzamelaarsfanatisme mij snel te pakken.

Je ging op jacht! Men kent de weg wel: de rommelmarkten, de familieleden en kennissen en niet te vergeten de antiquairs.

Hoewel ik daarbij wel verrassingen genoot heb (een advertentie in het personeelsblad leverde mij één der boekjes van Victoria op; een oud zaakje in Rotterdam-Noord bezorgde mij zes vrijwel complete jaargangen van het weekblad *Donald Duck*) was een vondst, die ik in de zomer van 1972 deed er één, welke voor vele andere verzamelaars een droom moet zijn. Die zomer ging ik op vakantie naar Skandinavië. Samen met mijn vriendin (die nu mijn vrouw is) reed ik in een gehuurde Volkswagen naar Kopenhagen. Na wat toe-

ten. Aktie nr. 1, kodenaam 'København', bracht geen resultaat.

De volgende aktie zou plaats vinden in Stockholm. We kregen de beschikking over een bungalow van een van mijn Zweedse kennissen. Vanuit deze bungalow in Täby zouden de stripjachtoperaties gevoerd worden. Maar ook hier waren er eerst wat toeristische verplichtingen tegenover mijn vriendin. Bij een wandelingje in 'Gamla Stan' noteerde ik reeds de adressen van antiquariaten, die ik daar ontdekte. Na afloop hadden we een afspraak met mijn Zweedse kennis om bij hem te komen dineren. Ik kon dan meteen de Zweedse Tom Puss-strips meenemen, die hij, zoals beloofd, uit het *Dagens Nyheter* had geknipt. Tot mijn verbazing

bevond zich daaronder een Zweedse uitvoering van *De Wiekscheiters*.

Tijdens die avond ontvouwde ik mijn plannen om de volgende dag wat antiquairs lastig te vallen met de vraag naar Zweedse Tom Poes-boeken. Ik gaf daarbij een relaas van mijn Deense ervaringen. Mijn Zweedse ken-

nis raadde mij toen aan, eerst een bezoek te brengen aan de Koninklijke Bibliotheek. Daar bevindt zich, van ieder in Zweden uitgegeven boek, een exemplaar. 'Met een fotokopie van de frontpagina's, dan kan je bij antiquairs direct duidelijk maken wat je zoekt', zei hij. Zo gezegd, zo gedaan. In de 'Katalog rum' van de Kunglige Bibliotek' vond ik snel de vier, door Henk Mondria in de bibliografie genoemde, titels. Maar ook een vijfde uit die serie, alsmede een Zweedse vertaling van *Tom Poes vertellingen*, zou er gepubliceerd zijn. Na een formuliertje (Läsalslån) te hebben ingevuld, zou ik de volgende dag de boeken kunnen komen halen.

Die dag kreeg ik het formuliertje terug met de opdruk

'Utlånas ejkuml. biblioteket'. Na mijn vraag wat dat betekende, werd mij verteld dat deze boeken niet verder werden uitgeleend. Ook daar had men zo hun ervaringen met 'verzamelaars'. Men moet de teleurstelling van mijn gezicht afgelezen hebben, want er werd gevraagd wat ik met de boeken van plan was. Wel, een uurtje later ging ik, gewapend met een zestal kopieën van de frontpagina's naar buiten. Overigens is een van de afbeeldingen uit de huidige Bommelbibliografie ontstaan uit een foto van één van mijn fotokopieën.

Ook in Stockholm leverde de stroomtochten langs de antiquairs niets op. Maar langzamerhand was ik niet meer voor één gat te vangen. Mondria had in de *Bommelbibliografie* Bonnier-Stockholm als uitgever van de Zweedse Tom Poes-boeken genoemd. De Koninklijke Bibliotheek gaf Ahlén & Åkerlund, voor de serie van vijf, en B. Wahlströms Bokförlag AB, voor de Zweedse uitvoering van *Tom Poes vertellingen*, als uitgevers aan.

(Bezitters van de *Bommelbibliografie*: wijzigst u dat even! Nadat in de derde druk een fout van de tweede druk werd hersteld, verscheen in de vierde druk de oorspronkelijke fout weer!) Nu is veel, van wat in Zweden met uitgeverijen te maken heeft, langzamerhand in handen van Bonnier terecht gekomen. Zo ook Ahlén & Åkerlund. Het werd nogal zoeken.

Na enige tijd van de een naar de ander gestuurd te zijn (Je leert het Stockholmse metronet zo wel kennen!), kwam ik tenslotte op het juiste adres terecht. Degene, die de zaken met oudere uitgaven behartigde, was helaas met vakantie. Men beloofde mij de desbetreffende persoon over mijn bezoek in te lichten en raadde mij aan over een paar we-

ken nog eens te schrijven. Onze vakantie voerde ons vervolgens via de schone natuur van Dalarna en Härjedalen naar Oslo in Noorwegen. Hier werd de jacht op het Noorse Tom Poes-materiaal geopend. Ik kwam terecht op de 'Universiteitsbibliotheek'.

Daar ontwaarde ik het bestaan van nog een Tom Poes-boek. Na van de frontpagina's een fotokopie te hebben gemaakt, ging ik op zoek naar de uitgever Ernst G. Mortensen Forlag.

Op de boekjes had ik van de uitgever een adres zien staan. Dat bevond zich in het centrum van de stad. Ter plaatse gekomen, moest ik constateren, dat Mortensen daar verleden tijd was. Via een telefoongids vond ik het huidige adres van Mortensen.

Ik werd er ontvangen door een hartelijke receptioniste. Na mijn relaas pleegde zij snel een telefoontje. Korte tijd later was ik in het bezit van de eerste twee noorse 'Tom Pus'-boekjes. Gloednieuw en voor niets.

Hoewel meer dan tevreden met deze vangst, bevond nog menige Osloanse antiquair zich op mijn weg.

Thuisgekomen van mijn vakantie schreef ik direct 'Semic', de huidige stripuitgever van het Bonnierconcern, aan ter herinnering

veloppe uit Zweden mijn brievenbus binnen: ZEB1.1 t/m ZEB1.5. Dat er hier sprake was van archiefmateriaal, bewees het met potlood geschreven jaartal van uitgave op een paar van de boekjes. Hoe zeldzaam deze boekjes zijn, bewijst het feit, dat vele Zweedse en ook Noorse ver-

aan mijn bezoek. Na een maand of drie gleed er vervolgens een dikke verzamelaars te kennen geven, deze boekjes helaas zelf niet in bezit te hebben.

Tijdens latere vakanties in Skandinavië heb ik nog heel wat tijd in bibliotheken doorgebracht, maar dat had meer katalogiserende waarde: het uitzoeken welke verhalen van Tom Poes er zoal in Skandinavië zijn verschenen.

De eventueel enthousiast geworden verzamelaars moet ik helaas mededelen dat een herhalingsoperatie bij de uitgevers afgelopen zomer zonder resultaat was.

The Return Of A Christmas Carol

door Charles Dickens
Speciale T V bewerking door Harvey Kurtzman
Productie David Levine

Om maar met de deur in huis te vallen: Marley was dood, daar was geen twiifel over mogelijk, Dickens was dood. Daarover bestond ook geen twiifel, en zijn werken waren gemeengoed geworden. Iedere onverlaat kon ze publiceren, in welke vorm dan ook...

Maar ik dwaal af. Marley was dood en Scrooge kreeg zo de hele zaak in handen, een onbeduidend maar lucratief televisiestation in een van die zeldzame gebieden, waar het het enige kanaal was dat men kon ontvangen.

Als we eens aannemen, dat iemand het recht kan erven om kunst te beoefenen (als je televisie tenminste kunst mag noemen), dan kunnen we er ook van uit gaan, dat hij dit recht verkrijgt op grond van zijn eigen kunstenaarschap. Maar Scrooge had dit recht in handen gekregen door 'n handige winstdelingsregeling.

Op een goede dag, uitgerend op de dag vóór Kersmas, zat de oude Scrooge in zijn kantoor naast de nieuwskamer vlak bij de Studio. Hij gaf juist een zakenfeestje, een uitspatting die Scrooge zich alleen maar permitteerde in de hoop op eventuele winst, die het zou opleveren, als mensen iets terugdeden.

Maar Scrooge, die ouwe veezerik, had de zaak stevig

in zijn knijpende, grijpende, pakkende, gierige kietelende handen

In een klein optrekje bij de deur, zwogede Scrooges programma directeur,

want zelfs deze middag kreeg Bob Cratchit geen vrijaf

En Scrooge ging grommend weg... en na een eenzame maaltijd ging hij naar huis. Hij woonde in een sombere suite in een duur, maar trist hotel. Daar zat hij veel bij de gasgestookte open haard in zijn kamertje en pinniefels, en dronk een droevig stinnend slaapmutsje. Plotseling hoorde hij een geluid, dat opborrelde uit de keldergewelven.

...at antranspiratie adv-
tenties en weggeefquizen...
Net als ik, zul je verdoemd
worden om je ketting door
de eeuwigheid te slepen

Kun je voor een
paar dollar geen jo-
chie krijgen, die dat
voor je doet?

(Zucht) Ebenezer... Ik wil je
voorstellen aan drie
Geesten... Kerstms van het
verleden, Kerstms van nu en
Kerstms van de toekomst

Ik heb het! Je probeert me
een show te verkopen! Ik
wist dat er iets met klopje.
Waarom zou jij een ketting
dragen en ik niet!

Ebenezer
Scrooge. Ik ben
de Geest van
Kerstms van het
verleden en dit
is je leven!

Herken je deze stem,
Ebenezer Scrooge?

Maar dat is mijn beste
vriend. Ikzelf!

Maar Belle?

Wat jij wilt
dat ik doe... dat
levert geen cent
op!

Ik herinner me an-
ders, dat je vroeger
goede radioprogram-
ma's wilde maken.

En nu ben je alleen
maar geïnteresseerd
in het promoten van
aangeklede talenten-
jachten, vaste kon-
dersnes en stereo-
tepe weggeefspellet-
jes

Maar Belle - begrijp je
dan niet... Eerst moet je
geld verdienen, en dan
kun je goede dingen ko-
pen

Jij denkt
dat alles te
koop is?

Maar ik ben niet te
koop, Ebene-
zer. De groeten!

Jullie kunnen te
voorschijn ko-
men. Ze is weg

Misschien is zij
niet te koop,
maar voor het
zelfde geld krijg
ik tweemaal zo
veel

Aan Belle bewaar ik
dierbare bezittingen.
Achteraf bezin was ze
mijn goedkoopste ver-
loofde

Poech,
ik geef
het op

'T is genoeg, Geest van
Kerstms van het Verli...
Hét Waar kom jij van-
daan?

Hahaha! - je
doet of je spo-
ken ziet

Ik ben de Geest van Kerstmis.
Nu. Kijk, het beeld vervaagt,
wissel en wordt dan weer scher-
per nu gaat het langzaam
rond...

Ja pa.

Die arme getikte
Tiny Tim Met
de programma's
die hij ziet zal
hij een onhan-
delbare jeugdige
delinquent wor-
den

He! Ti-
ny Tim! Waar is
Tiny
Tim?

Bij de televisie
zoals gewoon
hij kijkt
naar de On-
kwetsbaren

Het zijn
Bob Crat-
cht en zijn
gezin

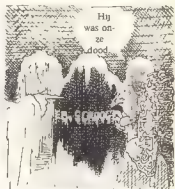
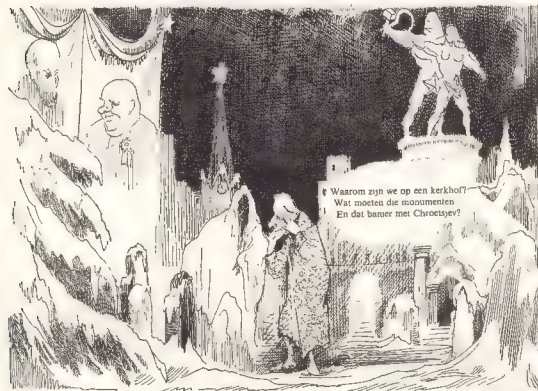
In... aan hun Kerstdiner
en ze hebben maar één
Iglu-maaltijd met z'n al-
len

Wat ruikt die
Iglu-maaltijd
heerlijk.

Ja kinderen!
Het is nu tijd de
verpakking aan
te snijden

Waar is
Tiny
Tim?

Hallo! Wat kom
u hier doen op
dit uur van de
dag?

Ik pik dit niet.
Daarom krijg
je opslag van
mij!

Wat
wil
hij?

Natuurlijk krijg
je opslag in de
vorm van af-
trekbare aan-
den

Waar is hij op
uit?

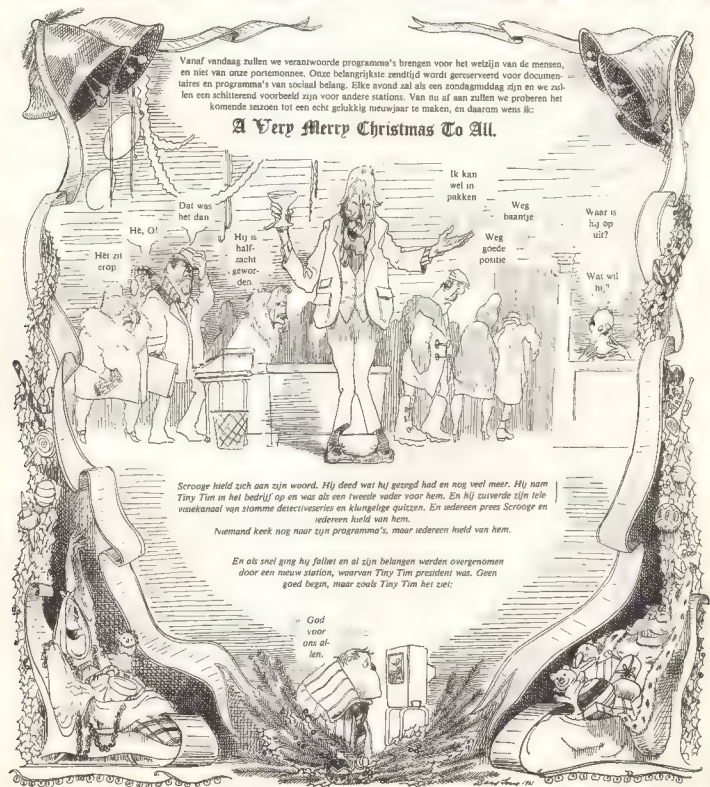

En ik heb ook
een baantje voor
die grote zoon
van je, Tiny Tim.
Zeg hem maar
dat hij winkel-
diefstal moet
vergeten.

Wat wil
hij?
Waar is
hij op
uit?

Vanaf vandaag zullen we verantwoorde programma's brengen voor het welzijn van de mensen, en niet van onze portemonnee. Onze belangrijkste zendtijd wordt gereserveerd voor documentaires en programma's van sociaal belang. Elke avond zal als een zondagmiddag zijn en we zullen een schitterend voorbeeld zijn voor andere stations. Van nu af aan zullen we proberen het komende seizoen tot een echt gelukkig nieuwjaar te maken, en daarom wens ik:

A Very Merry Christmas To All.

Scrooge hield zich aan zijn woord. Hij deed wat hij gezegd had en nog veel meer. Hij nam Tiny Tim in het bedrijf op en was als een tweede vader voor hem. En hij zuiverde zijn televisiekanaal van stomme detectieveries en klungelige quizzen. En iedereen pries Scrooge en iedereen hield van hem.

Niemand keek nog naar zijn programma's, maar iedereen hield van hem.

En als snel ging hij faliet en al zijn belangen werden overgenomen door een nieuw station, waarvan Tiny Tim president was. Geen goed begin, maar zoals Tiny Tim het ziet:

God
voor
ons al-
len.

De Strip-Top-Twintig van de redactie

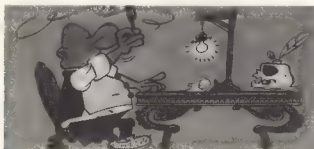
18

Nu het einde van dit veelbewogen jaar is aangebroken, laten de redactieleden zich evenals de twee voorafgaande jaren in de kaart kijken door het samenstellen van lijsten met wat naar hun bescheiden mening de beste strips van 1980 zijn geweest.

Vorige jaren vertoonden de lijsten een tamelijk chaotisch beeld, omdat er naast stripalbums ook verhalen uit tijdschriften waren opgenomen, alsmede boeken die eigenlijk nauwelijks tot de strip gerekend kunnen worden. Daarom is ditmaal de Top Twintig wat meer gestroomlijnd en hebben de redactieleden hun voorkeuren verdeeld in een aantal gescheiden categorieën.

Voor de goede orde nog even dit: de lijsten werden (gezien de lange produktietijd van Stripschrift) eind oktober afgesloten, terwijl er daarnaast enige verandering heeft geheerst over het opnemen van albums die in de laatste maanden van het vorige jaar verschenen zijn en daarom door een enkeling toen al in de Top Twintig zijn opgenomen. Volgend jaar hopen we ook dit laatste schoonheidsfoutje overwonnen te hebben.

We zijn ook erg benieuwd naar uw Top Twintig en daarom verzoeken we u, evenals vorig jaar, uw eigen lijst van favoriete strips samen te stellen, bij voorkeur verdeeld over dezelfde categorieën, en die naar ons postbusnummer (nr. 15268, 1001 MG Amsterdam) op te sturen. Wij zijn bijzonder benieuwd hoe ver uw smaak van de onze afwijkt.

Top Twintig

1. Kurtzman e.a.: *Two Fisted Tales*
2. Bilal & Christin: *De salangisten van de zwarte orde*
3. Van den Boogaard & Schippers: *Sjef van Oekel in de bocht*
4. Gotlib: *Hamster Joviaal*
5. Steenhagen & De Jager: *De ironische man*
6. Franquin: *Flater verdient een opater, 13*
7. Bilal: *Ver van hier*
8. Matena: *Amen*
9. Gillon & Forest: *Labyrinten*
10. Lauzier & Alexis: *De lotgevallen van Al Crane*
11. Swarte: *L'Art Moderne*
12. Jones: *Idyl*
13. McNelly: *The Other Shoe*
14. Windig & De Jong: *Ouwe troep*
15. Vegter: *Jeroen*
16. Bretécher: *De Gefrustreerden 4*
17. Cuvelier: *De magische dolk*
18. Charlier & Giraud: *Mississippi River*

19. Gerads: *Vrouwen en kinderen eerst*
20. Genin & Bougeon: *De zwarte vlucht*

Speciale uitgaven:

1. Wrightson: *A look back*
2. Marcia Bliz: *Donald Duck*
3. Peter de Smet: *Posters Olympische Spelen*

Tijdschriften:

1. Eisner: *Spirit 22, 23 en 24*
2. Tardi: *Het geheim van de salamander* (in Wordt Vervolg)
3. Adams e.a.: *Batman 115-126*
4. Andreas: *Rork* (in Kuifje)
5. Opland: *De wonderbaarlijke avonturen van Anna* (in de Volkskrant)
Hampe: *Woody Allen* (in de Volkskrant)

Cartoons:

- Peter van Straaten: *Ken je niet 's met ze prate?*
Seric: *Zwarte humor en mannen in het wit*
Verwey: *Vrij en blij*

Meest overschatte strip: *Bakelandt*

Meest onderschatte strip: *Batmanverhalen* in de Classics uitgave, vooral de verhalen van Neal Adams en van nieuwkomers Marshall Rogers en Michael Golden.

Kommentaar. Vorig jaar moeilijke keuze door gebrek aan kwaliteit, dit jaar door overmaat aan goede stripalbums. Een ommekeer? Mijn eerste lijstje van boeken die er per se op moesten omvatte al gauw 50 titels. Veel herdrukken van goede oude verhalen, veel Nederlandse uitgaven van goede buitenlandse strips. Hopelijk is er wat bewaard voor de komende jaren, maar 1980 is in ieder geval een goed stripjaar geweest.

Jac Drewes

A. Top Twintig (albums)

1. Jeff MacNelly: *Shoe* (deel 1 en 2)
2. Thè Tjong Khing: *Arman en Iva* (deel 3)
3. Martin Lodewijk: *Agent 327, dossier Nachtwacht*
4. Gezellig en leuk (Windig/De Jong). *Ouwe troep*
5. Bob de Moor: *Barelli op Nusa Penida*
6. Jan Kruis: *Jan, Jans en de Kinderen, deel 10*
7. Franz/Vernal: *Brussel, 1000 jaar*
8. Peter Madsen: *Valhalla 2, Thors Brudefaerd*
9. Uderzo: *Asterix, de broedertwist*
10. Bilal/Dionnet: *Exterminator 17*
11. Peter de Smet: *De Generaal deel 6, De Generaal vliegt eruit*
12. Leemans/Daniël: *Bakelandt deel 9, De Schat der Teuten*
13. Lambil/Cauvin: *Arme Lampil deel 3*
14. Trudeau: *Doonesbury, We're not out of the woods yet*
15. F. Breyss: *Oscar en Isidoor, De berg der Verschrikking*
16. Thè Tjong Khing: *De twee van Oldenhok*
17. Peter van Straaten: *Vader en Zoon dubdeldik*

18. Franquin/Jidéhem: *Guust (de alleroudste afleveringen)*
19. Paape/Charlier: *Flip Flink, De Zwarte Hand*
20. Bourgeon/Genin: *Beatrijs en Coen, De Zwarte Vlucht*

B. Tijdschriften en/of verhalen daaruit

1. Franquin: *Zwarte Humor* (in: *Vrije Balloen*)
2. De Jager/Stevenhagen: *Familie Doorzon* (in: *Nieuwe Revu*)
3. Matena: *Het Jubileum* (in: *Eppo*)
4. Buzzelli: *De opstand der mislukten* (in: *Supergum*)
5. Vegter: *Jaap Vegter* (in: *Vrij Nederland*)

C. Speciale uitgaven enz.

1. Charles Burki: *Achter de kawat* (Uitg. Wever, Franeker)
2. Carl Larsson: *Skildrad av honom själv* (Bonnier)

D. Cartoonbundels

1. Gilles: *35e reeks*
2. Peter van Straaten: *Ken je niet 's met ze prate?*

Meest onderschat: René Follet
Meest overschat: Chantal Montellier

De neiging was groot om zowel de eerste als de tweede plaats op de albumlijst aan *Shoe* te te kennen, zo uitzonderlijk goed is die strip. Er kwamen dit jaar vrij veel leuke dingen uit, zowel op het gebied van nieuwe albums als van herdrukken. The Khing komt als enige met twee strips in de albumlijst voor, helaas beide keren met oud stripwerk...

Meest onder- en overschat: Smaken verschillen, maar hoe iemand het werk van Montellier mooi kan vinden is mij een raadsel. Nee, voor mij vallen de strips van Montellier samen met de tekens van Heidi en het optreden van Hans van Willigenburg in de categorie 'weer-zunnekkend'

Hans van den Boot

6. Dick Matena: *Armen*
7. Franz & Vernal: *Jugurtha 6, De Steppewolven*
8. Thé Tjong Khing & Lo Hartog van Banda: *Arman en Ilva, 4*
9. Wim Stevenhagen & Gerrit de Jager: *De ironische man*
10. Peter van Straaten: *Vader en Zoon Dubeldik*
11. Martin Lodewijk: *Agent 327, Dossier Nachtwacht*
12. Bilal: *Ver van hier*
13. Peter de Smet: *De Generaal vliegt eruit*
14. Everts Geradts: *Vrouwen en kinderen eerst*
15. Jaap Vegter: *Jeroen*
16. André Franquin: *Guust Flater, 13*
17. Rosinski & Van Hamme: *Thorvald, 1 & 2*
18. Hans Kresse: *Satanseiland*
19. Hugo Pratt: *Corto Maltese, 1 & 2*
20. Guido Crepax: *Anita*

Tijdschriften (in willekeurige volgorde):

Franz: *De dwazen van Kaboel* (in *Kuifje*)
Dick Matena: *Het Jubileum* (in *Eppo*)
Tardi: *Het geheim van de salamander* (in *Wordt Vervolg*)
Jeronuton: *Champakou* (in *Heavy Metal*)
Stevenhagen & De Jager: *De Blye Kalkoen* (in *De Vrije Balloen*)

Speciale uitgaven:

Frazetta deel 4
Het imaginair museum van Kuifje

Cartoonbundels:

Peter van Straaten: *Ken je niet 's met ze prate?*
Giles, *35e serie*

Onderschat: Frank Bellamy, Ever Meulen
Overschat: Esteban Maroto

En nu de toelichting... Tja, de lijst albums spreekt voor zich, dacht ik, dus daar heb ik alleen aan toe te voegen dat ik wel weer een paar boeken over het hoofd gezien zal hebben die ik zo leuk vind dat ik ze gewoon vergeten heb. En dat de Nederlandse tekenaars dit jaar op mijn lijst numeriek een nog grotere plaats innemen dan vorig jaar al het geval was. Zou ik dan toch een latente nationalist zijn...?

Bij mijn magere lijstje 'Speciale Uitgaven' past echter wel een noot: erg veel platenboeken e.d. kan ik niet noemen, om de simpele reden dat ik dat soort boeken, gezien de meestal forse prijzen, tweedehands of tijdens opruimingen pleg te kopen. Maar aangezien boeken van 1980 meestal nog niet in 1980 worden afgeprijsd, moet ik met dit schamele lijstje volstaan.

Cartoonbundels schaf ik mij zelden aan, omdat er maar weinig cartoonisten zijn wier werk mij ook bij herbeïjking nog kan boeien. Het werk van de twee genoemde tekenaars heeft wat mij betreft echter eeuwige waarde. De moeilijkste categorie, 'Overschat & Onderschat', heeft veel hoofdbreken gekost. Onderschat was nog wel te vinden, maar Overschat was lastiger; ik sta dan ook niet helemaal achter mijn keuze, maar ja, je moet toch wat. Enfin, tot volgende jaar maar weer, bij leven en welzijn

Rob van Eijck

Top Twintig

1. Al Capp: *The Best of Li'l Abner*
2. EC: *The complete Two Fisted Tales*
3. Lauzier/Alexis: *De lotgevallen van Al Crane*
4. Claire Bretecher: *En toch doet het zeer*
5. Milton Caniff: *Raven-Evermore* (Terry & the Pirates)
6. Woody Allen: *Binnenstebuiten*
7. Schippers/v.d. Boogaard: *Sjef van Oekel in de Bocht*
8. Richard Corben: *New Tales of the Arabian Nights*
9. Jeff McNelly: *The other Shoebook*
10. Marcel Gottlib: *Hamster Joviaal*
11. Hugo Pratt: *De macumba van gringo*
12. Frank Robbins: *Mammouth marches on* (Johnny Hazard)
13. Tardi: *De ijsdemon*
14. Hugo Pratt: *Het geheim van Tristan Bantam*
15. Jeff Jones: *Idyl*
16. Claire Bretecher: *De Gefustreerden 4*
17. Franquin: *Flater verdient een optater*
18. Hans G. Kresse: *Vidoq, De raten van Parys*
19. Garry Trudeau: *A rad overgewicht, but violet eyes to die for*
20. Klaus Nording: *Lady Luck*
21. Chantal Montellier: *Andy Gang*
22. Blanc Dumont: *De rivier van de wind* (Jon Carliland)
23. Bilal: *Exterminator 17*
24. T. Khing: *Arman & Ilva 4*
25. Guraud: *Jim Cutlass, Mississippi River*
26. Peter de Smet: *De generaal vliegt er uit*
27. Chantal Montellier: *1996*
28. Marten Toonder: *Daar zit iets achter*
29. Gigi/Molteni: *Scarlett Dream, opdracht in Hong Kong*
30. Gérard Lauzier: *Naar het leven getekend*

Beste Striptijdschriften:

1. *The Spirit 2. Howard the Duck 3. 1984*
4. *Heavy Metal 5. A Suivre*

Beste Speciale Uitgaven:

1. *Frank Frazetta 4*
2. *Philip Castle: Airflow*
3. *Marcia Blitz: Donald Duck, avonturen van een wonderdend*

Beste Cartoonbundels:

1. *Feyffer*
2. *Jim Ungert: The 1st treasury of Herman*
3. *Pat Eliphani*

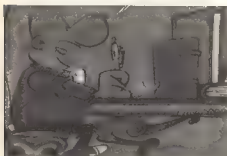
Meest Overschat:

- de kinderstrips van Hergé
- het maniersme van Tardi
- de onvolgroeide eersteelingen van Pruts-werk
- de vermomde hoogmoed van Wordt Vervolg
- de zieke gewelddadigheid van Hermann's Jeremiah
- het pretentieuze kruimelwerk van Joost

negativen

Top Twintig (Albums)

1. Windig & De Jong: *Ouwe troep*
2. Bilal & Christin: *De Falangsten van de Zwarte Orde*
3. Theo v.d. Boogaard: *Van Oekel in de bocht*
4. Hans Kresse: *De avonturen van Eric de Noorman, XVII*
5. Gottlib: *Hamster Joviaal*

Swarte

- de onsmakelijke Rhaa Lovely van Gorthb
- de tijdgebonden lachspiegel van Bretécher
- het holle bloot van Pichard en Walby Wood
- de visuele wartaal van Adriaan Labadie
- het semi-kunstzinnige amateurisme van Crespin

Meest Onderschat:

- het superbe vakwerk in Supergum

Kees de Bree

Strip Top Twintig

1. Christin/Bilal: *De Falangisten van de Zwarte Orde* (Er was eens 'n voorbijganger... dl. 4) (Dargaud/Oberon);
2. J. Swarte: *L'art moderne de Joost Swarte* (Les Humanoïdes Associées);
3. Ch. Montellier: *Andy Gang* (Yendor);
4. B. de Moor: *L'invincible Armada Tome 2: Le Dragon de mers* (Cori de Scheeps jongen dl. 2) (Casterman);
5. J. Martin: *Een kind van Athene* (Alex dl. 15);
6. Schippers/Van den Boogaard. *Van Oekel in de bocht!* (Rijperman);
7. W. Vandersteen: *De gekalibreerde kwibus* (?);
8. B. de Moor: *Barelli en Nusa Penida* (Rijperman);
9. Coosey: *De blauwe verten tussen de wolken* (Jonathan dl. 5) (Lombard);
10. Dionnet/Bilal: *Exterminator 17* (Dargaud/Oberon);
11. A. Clerckx: *ME-man* (Espee);
12. De Jager/Stevenhagen: *De Ironische man* (Espee);
13. C. Bretécher: *De gefrustreerden dl. 4* (Espee/Van Gennep);
14. A. Franquin: *Flater verdient een optater* (Guust dl. 13) (Dupuis);
15. Charlier/De la Fuente: *Viva Villa!* (De Gringos dl. 2) (Koralic);
16. Willem: *Fred Fallo staat op springen* (De Harmonie/Drukwerk);
17. M. Sleen: *Okttaaf Keunink* (Brabantia Nostra);
18. J. Vegter: *Jeroen* (Bakker);
19. W. Vandersteen: *De vrolijke bengels* (Brabantia Nostra);
20. G. Crepax: *De fantasieën van Emmanuelle* (Delfia Press)

De nummers 1, 2 en 3 spreken voor zich: mooi getekend en geplot, maar dat is ondergeschikt

aan het feit dat er iets verteld wordt dat in welke vorm dan ook de moeite waard is. Bij 4 en 5 is de keuze bepaald door meer specifieke striptekeningen als tekentechniek en verhaalopbouw, terwijl bij het vervolg daarop al deze elementen én wat jeugdsentimentiteit terug te vinden zijn.

Tijdschriften/verhalen:

1. Chaillet: *Goud en wapens* (Vasco) in *Kuifje*-weekblad;
2. P. Pontiac: *De deerne des duivels* in *Talent* nr. 4;
3. Hergé: *Le sceptre d'Ottokar* (Kuifje) in *Journal Tintin* (ingekleurde oerversie);
4. M. Smeets: (zonder titel) in *NRC/Handelsblad*;
5. F. Denis: diversen in *Soldes*.

Speciale Uitgaven:

1. Hergé (J. Martin/B. de Moor): *L'histoire de la Marine des origines à 1700* (Tintin raconte...) (Septimus);
2. J. Swarte: *Swarte* (Futuropolis);
3. Hergé: *Boyscout-kalender 1980* (Fédération des Scouts Cartoliques).

Kartoens:

1. Kamagurka: *Het boeiende leven der sukkels* (Kritak);
2. Pirana: *De vrouwen van Pirana* (Stripgids nr. 23);
3. C. Serre: *Automobile humor* (Panda)

Meest overschatte:
Velen.

Meest onderschatte:
Weinigen

Top Twintig Totaal

1. Theo van den Boogaard & Wim Schippers: *Sjef van Oekel in de bocht*
2. Bilal & Christin: *De falangisten van de zwarte orde*
- 3/4. Windig & De Jong: *Ouwe troep*
Gottlib: *Hamster Joviaal*
5. MacNelly: *Shoe*
6. Kurtzmann e.a.: *Two Fisted Tales*
7. Stevenhagen & De Jager: *De ironische man*
8. Thé Tjong Khing & Lo Hartog van Banda: *Arman en Ilva* 3/4
9. André Franquin: *Guust* 13
- 10/11/12. Joost Swarte: *L'Art*

Moderne
Lauzier & Alexis: *Al Crane*
Bob de Moor: *Barelli op Nusa Penida*
13/14. Dick Matena: *Amen*
Martin Lodewijk: *Dossier Nachtwacht*
15. Bilal: *Ver van hier*
16. Bilal & Dionnet: *Exterminator 17*
17. Al Capp: *The best of Li'l Abner*
18/19/20. Peter de Smet: *De*
Generaal 6
Claire Bretécher: *De Gefustreerden 4*
Chantal Montellier: *Andy Gang*

DAT JAAR IS DE WINTER OP 'T UUD... 'N DIK PAK SNEEUW DEKT HET PLATTE-
LAND LIEFDEVOL TOE... HET IS KERST-
AVOND EN IN DE MENSEN 'N WELBE-
HAGEN... IN ALLE MENSEN?...

„HARD KLINT DE STEM OP UIT DE KLEI-
NE PASTORIE...“

„AMECHTIG HUGEND BETREEDT TO,
DE TROUWE HUISHOUDSTER VAN DE
DORPSHERDER DE BEHAAGLIJK WARME
KAMER, WAAR HAAR WERKGEVER HAAR
MISPLUZZEND OPNEEMT...“

„WAT MAAR?... SPREEK
DUIDELIJK EN HARDOP,
ZODAT IEDEREN JE KAN
HOREN! DAT ZEG IK JE
NOU AL VEERTIG JAAR!
WAT MAAR?“

TOORNIG KOMT MENEER
PASTOOR OVEREIND, WAAR-
DOOR HU EVEN DREIGT TE
VALLEN...“

„BILDERT HU, TERWIL DE
ULINGS TOESCHIENTENDE TO
HEM MET MOETE OVEREIND
WEET TE HOUDEN...“

„WOU JIJ ZEGGEN, DAT
IK NIET TEGEN 'N BOR-
RELTE JE KAN?“

DONDER OP! UIT
M'N OGEN!... EN
VLUG WAT!

„WENEND REPT
TO ZICH DE KAMER
UIT...“

„TERWIL ACHTER HAAR
MENEER PASTOOR DREU-
NEND TEGEN DE GROND
SLAAT, MAAR DE GOEDE
ZIEL DUIFT NIET TE GAAN
KIJKEN HOE HU ZICH UIT
HET VERSPLINTERD MEU-
BILAIR OPRIJCHT...“

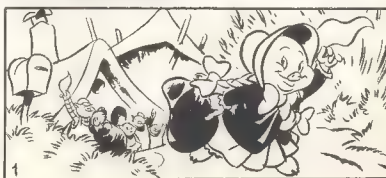
„OM MET BEVENDEN HAND DE NIEUWE FLES
TE OPENEN... ZIJ HEEFT DIT SOORT ONT-
LUISTERENDE TAFERELEN TE VAAK GEZIEN...
ZE STROMPELT HAAR KAMERTJE BINNEN EN
BREEKT DOOR DE KNIENEN VOOR 'N FOTO,
DIE MENEER PASTOOR TOONT IN ZIJN
JONGELINGS JAREN...“

ACH, KIJK TOCH
EENS AAN, VROE-
GER, NOG NIET
EENS ZO LANG
GELEDEN, WAT
WAS HU TOCH
'N MOEIE MAN,
KLOEK VAN
GESTALTE EN
VOL VAN STEM...“

„TO, KIND UIT 'N DIEPSELVIG GEZIN, DAT, VOORBESTEMD
TOT NON, IN DE BAN VAN MENEER PASTOORS BRONZEN GELUID
GEKOMEN, ZEER TOT VERDRIET VAN HAAR BRAVE OUDERS,
GEKOZEN HAD VOOR DE WERELD EN BIJ MENEER PASTOOR IN
DIENST GETREDEN WAS...“

„IK HEB ZIJN GLORIEJAREN
MEEGEMAAKT EN DAARIN
GEDEBD, ZOALS IK NU AL-
WEER JAREN DEEL IN DE
AFTAKELING VAN MENEER
PASTOOR, DIE DE LEEGLUFT
VAN ZIJN PAROCHIE NIET
HEEFT AANGEKUND EN
ZIJN TOEVLUCHT ZOCHT
IN DE DRANK, EERST
IN VOOR HET
BISDOM NOG
JUIST AAN-
VAARDBARE
HOEVEEL-
HEDEJEN
...“

„MAAR TOEN DE EENS ZO WAARDIGE DIENAAR
GODS GEHEEL ONDER DE SCHIEDAM IN BORSTROK
EN BRETELLEN VANAF HET DAK VAN DE PASTORIE T
LUCHTVERKEER BEGON TE REGELEN, BESLOTEN
ZIJN MEERDEREN IN TE GRUPELEN, DOOR ZIJN WEDDE
ZO AAN TE PASSEN, DAT DE ZE NOG JUIST VOLDON-
DE WAS OM IN DE ALLEERSTERSTE LEVENSGEHOEF-
TEN TE VOORZIEN...“

„MAAR HIJ WAS ZO IN-
GOED EN ZO EDEL
...“

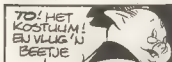
„SNIKT TO, TERWILZ DE
HAAR BLIK OMHOOG
WENDT...“

„ASTUBLIEFT, LIEVE HEER,
DOE U WONDER! EENTJE
MAAR! LAAT U WEER WOR-
DELS ALS VROEGER EN
ALS DAT NIET KAN...
LAAT U DAN LITTRE-
DEJEN EN... EN
...MET MIJ
TROUWEN
...“

„VOEGT DE DRAVE SUI-
SER BLOZEND EN BUNA-
CHHOORBAAR AAN TOE...“

„DAN KRAAKT HET GEBAR-
STEN, DOOR DRANK EN SI-
GAREN AANGETASTE STEM-
GELUID VAN MENEER PAS-
TOOR HAAR WEER IN DE
OREN...“

„TO! HET
KOSTUUM!
EN VLUIG U
BEETJE
...“

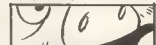
„JA, ME-
NEER PAS-
TOOR!... IK
KOM!
...“

DAT ZAL NON DEJEN TIJD
WORDEN! ZEEGEN, DAT
IK NIET TEGEN DRANK
KAN! LET OP! IN EEN
TELIG MAAK IK 'M
LEEG!
...“

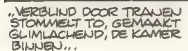
„KLOK!
KLOK!
KLOK!
...“

„EVEN BLIJFT DE VER-
LOEDERDE ZIELSZOR-
GER ALS DOOR DE BLIK-
SEM GETROFFEN ZIT-
TEN... DAN KOMT HIJ
MOETZAAM OVEREIND
EN BRULT:
...“

„HEE! OUIE! WAAR
BLIJFT DE ROMMEL
...“

HIK!
HIER BEN IK AL,
MENEER PASTOOR
... MET HET GE-
WAAD
...“

„VERBLIND DOOR TRAJEN
STOMMELT TO, GEMAAKT
GLIMLACHEND, DE KAMER
BINNEN...“

„GE-
WAAD!...
HA!!
...“

DAT MOET U
NIET ZEG-
GEN, ME-
NEER PAS-
TOOR! HEB
HET ZAL U
PRACHTIG
KLEDEN
...“

„MET 'N, VOOR HAAR GEVORDERDE, LEEFTIJD
OPMERKELIJK LENIGE SPONGS, WEEET TO NOG
NET DE GAANGTE BEREIKEN EN DE DEUR ACH-
TER ZICH TE SUIJTEN...“

„WAARMEE ZIJ VOORKOMT, DAT DE LEEGE JE-
NEVERKRIJK HAAR TEGEN HET ACHTER-
HOOP TE PLETTER Slaat...“

DONDER OP, MAL-
LOOT, OF IK ZAL JOU
KLEDEN!
...“

ARME MAN!
HIJ IS TOCH
ECHT ZO
GOED!...
ALLEEN
DIE
DRAUK
...“

„OP NIEUW SPRINGEN
DE TRAJEN IN DE GEZWO-
LEN OEBJ... MAAR DAAR
HEEFT MENEER PASTOOR
GEEN WET VAN...“

„MOEZAAM WURMT
HIJ ZICH IN 'T FELRO-
DE DAK, DAT TO HEM
GEBRACHT HEEPT...“

„KERSTMAN!
... EN
DAN TE BE-
DEKEN, DAT
IK PAULUS HAD
KLINJEN
WORDEN!
...“

„EN DAT WAS IK OOK GE-
WORDEN, ALS DE VER-
DOMDE BOERENHUPTEKS
MAAR HIER WAREN BUJ-
VEN WOVEN EN MIJN
KERK
...“

„BEZOCHT
HADEN
...“

2
„WANT WAT IS ER-
VOOR IN DE PLAATS GEKO-
MEN? HEIDENEN UIT DE
GROTE STAD! KUNSTAR-
TIESTEN IN BOEDERUS!
MAAR NAAR DE KERK GAAN,
HO MAAR!... ROND HOERE-
REN?... JA! VERDOVENDE
MIDDELEN GEPRUIKJEN? ZE-
KER! MAAR 'NSTICHTENJKE
PREEK AANHOREN?...
NIKS ERVAN!
...“

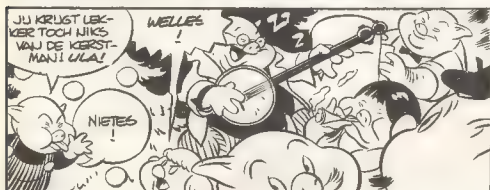
..DAN RECHTEN ZICH DE SCHULDERS VAN DE VEELBEZOCHTE PRELAAT EN, ZO FIER MO- GEUJK, WANKELT Z'N TOCH NOG IJDRUK- WERKENDE GESTALTE NAAR BUITEN, DE KOU VAN DE KERSTNACHT IN, ZIJN VERVE- DERENDE TAAK TEGEMOET...

..VANUIT HAAR KAMERTJE KUKT TO HEM SNIJKEND NA...

DE NIEUWE DOORSEBEOUWERS HEBBEN ZICH INMIDDELS IN DE HERBERG VER- ZAMELD, TENEINDE OUDER 'TGEJOT VAN VOLKZANG, EEN STICK EN MACRO- BIOTISCHE BITTERBALLEN HET ALOUDE KERSTFEEST TE VIEREN...

..DAN ZWAAFT PLOTSELING DE DEUR OPEN EN VALT MEIJERER PASTOOR, OHERKESBAAR IN ZIJN BESNEEUWDE VERZOM- MING, NAAR BINNEN...

..ZORZAME HANDEN ZET- TBU DE VERKLEINDE DIE- NAAR GODS BU DE GLOEI- ENDE KACHEL...

..DE WARMTE VAN 'T GEDESTILLEERD TOET DE KOUDE SNEEL UIT Z'N BOTTEN VERDUIJ- NEN, OM PLAATS TE MAKEN VOOR 'N MILD- HEID, DIE HJ IN JA- REN NIET MEER GE- KEND HEEFT...

..DE BUK VOL ONTZA- G IN DE NAAR HEM OPGE- HEVEN KINDERGEZICHT- JES, DOET HEM DENKEN AAN DE GOEDE, OUDE TIJD, TOE HJ HET WOORD GODS NOS IN ZIJN ANGSTIGE TOELUIS- TERENDE KUDDE TRACHT- TE TE HAMEREN...

..MINZAAM ZIET HJ NEER OP HET KLEINE VOLKJE, DAT AAN HEM VOORBUJ TREKT EN DAT DOOR HEM O- VERLADEN WROET MET DE, DOOR HJN OUDERS AAN- GESCHAPTE KADOOTJES...

..ZELFS HET ONGUNSTIG AROMA VAN BEVUILDE BA- BYLIERS KAN Z'N GOE- DE STEMMING NIET VERJA- GEN...

DE KASTELEIN, DIE HEM, LATER DIE AMOND, GE-
HOEDZAAM NAAR BUITEN LOOPST, KAN Z'N
OGEN NAUWELIJKS GELOVEN...

„ALS DE BRAVE TO HEM VINDT,
UREN LATER, LIGT HIJ ONDER-
GESHEELD LAUSS DE KAUT
VAN DE WEG, GEDEMPELD IN
'N DIEPE SLAAP...

„HET OOG, DAT HIJ OPSLAAT IS
NIET ALLEEN BLEEDDOORLO-
PEN, MAAR OOK BETRAND
BIJ AL BEROUW...

„ZEGT HIJ MET DIK-
KE TONG TERWIJL
HIJ ZWAAR LEUNT
OP ZIJN BEJAARDE
WERKGEHETER
...

„DAN BREEKT ZIJ LOS IN 'N WILD SNIKKEN... HET
WONDER IS GESCHIED!... ONZE LIEVE HEER HEEFT
HAAR VERHOORD! JAPELJANG ONDERDRUKTE
EMOTIES BREKEN ZICH STORMACHTIG BAAN...
MET 'N BALWE KREEST STORT ZIJ ZICH OP DE OVER-
DONDERDE HUWELIJKSKANDIDAAT...

„WILD PERST ZIJ DE
MAN AAN HAAR BOE-
ZEM, HEM BEDELVEND
ONDER VEERTIG JAAR
ONGESPAARDE HARTS-
TOCHT...

„DAN HUST ZIJ, TER-
WIJL DE GLOED LANG-
ZAAM UIT HAAR
WEGEST!

„MAAR ZIJ KRUST
GEEN ANTWOORD. HET
DOOR KOU EN DRANK
ONDERMUNDE LICHAAM
HEEFT DE LIEFDESBE-
THUIGING VAN DE AM-
STAANDE NIET KUNNEN
VERWERKEN... JO IS
NIET MEER...

„HOE LANG ZIJ NAAST HAAR GE-
LIEFDE GEKIJELD HEEFT GELEGEN,
WEEET ZIJ NIET, MAAR PLOTS
KLIJKT VANUIT 'N NABURIG
DORP HET ZACHT GELUI VAN
KLOKKEN... 'T IS MIDDERNACHT...
'N VONK LICHT OP IN HAAR GE-
STORVEN BLIK...

„WESMOEDIGER DAN OOI KLINKEN DIE NACHT DE KLOKKEN...

„EINDELJK... EINDELJK 'N WITTE KERST!...

Nederlandse opmars in het buitenland

27

Zoals bekend is Dick Matena er als eerste Nederlandse tekenaar in geslaagd zich in de Verenigde Staten van een regelmatige publikatie te verzekeren. In het toonaangevende tijdschrift *Heavy Metal* zijn sinds februari van dit jaar niet alleen zijn korte verhalen uit Gummi verschenen, maar ook nieuwe verhalen in dezelfde absurde sciencefictionachtige sfeer, die rechtstreeks voor Amerika zijn gemaakt.

Het succes zet zich voort: Dick Matena gaat nu ook strips leveren voor 1984.

Over enkele maanden zal het eerste verhaal van Lazarus Stone (uit Amen) in 1984 gepubliceerd worden, waarna rond deze hoofdfiguur een hele serie opgebouwd zal worden.

En Lazarus Stone zal niet alleen in de Nederlandse 1984 verschijnen, maar ook in de edities van

andere Europese landen als Frankrijk, Spanje en Italië, en in de Amerikaanse uitgave.

Dat het werk van Dick Matena in de Verenigde Staten in hoge mate in trek is, wordt aangetoond door het feit dat *Heavy Metal* eigenlijk al een optie had op het eerste verhaal van Lazarus Stone. Maar gezien de formule van dat blad zou Stone daarin niet tot een serie kunnen worden uitgebouwd, en daarom heeft Metal het eerste verhaal grootmoedig

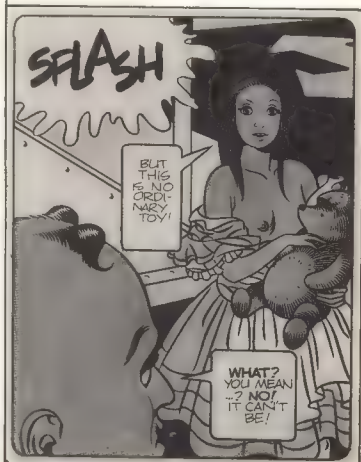
afgestaan aan 1984, waarin dat wel kan. Voor *Heavy Metal* blijft Dick Matena zijn reeks absurdistische verhalen voorlopig voortzetten.

De doorbraak op grote schaal naar het buitenland, die met de Nederlandse jeugdstrip nooit goed gelukt is, lijkt dus nu met de volwassenenstrips van Dick Matena definitief een feit geworden. Wij blijven u op de hoogte houden van verdere buitenlandse ontwikkelingen.

WOW!
COLONEL!
THIS IS IT!
HEAR ME
SING!
HEAR THEM
CHEER!
CRY!
...ALMOST
DIE!
....

OH, MY
GOD! HE'S
GONE TOO
FAR
ALREADY!
I CAN'T
REACH
HIM
NO
MORE

...
ONE
BY
ONE
...

Index Stripschrift 1980

28

Een compleet overzicht van de inhoud van Stripschrift tot 1980 is te terug te vinden in de indices Index Stripschrift 1968-1972 (nr. 49/50, blz. 27-30) door Cornelis Jan Aarts/Frans Netscher en Index Stripschrift 1973-1975 (nr. 86, blz. 13-18), Index Stripschrift 1976-1978 (nr. 117/18, blz. 21-26) en Inhoudsopgave 1979 (nr. 129/30, blz. 51-53) door Har Brok.

Strips in Stripschrift

ALLEN, WOODY: zie Stu Hampton.
BOOGAARD, THEO VAN DEN: *Mijn ontzettendste jeugdervaring*, nr. 139/40 (56).
Herdruk uit *Vrij Nederland* (kleurenbijlage).
EGMOND, UCO: *Een geluk bij een ongeluk*, nr. 173 (23).
FRANQUIN, ANDRÉ/Peyo: *De Marsupilami zet de stad op stelten*, nr. 135/36 (21-24).
Herdruk uit *Sprint* nr. 3 (1955).
GOULD, CHESTER: *Little face Finny*, nr. 131 (8-21).
Dick Tracy-herdruk uit 1941.
HAMPTON, STU/Woody Allen: *Inside Woody Allen*, nr. 133 (35).
Herdruk.
HARTVEY/David Levine: *Christmas Carol*, nr. 142 (13-17).
Herdruk uit *Esquire* (1961).
JORDAN, SYDNEY: *Hal Starr*, nr. 132 (10-11).
Herdruk plaat 6 en 7.
KRUIS, JAN: *Jan, Jans en de kinderen*, nr. 138 (13-15).
Herdruk afl. 4 en AMEV Verzekeringsstrip; *Sjaak*, nr. 138 (16).
Herdruk.
LEVINE, DAVID: zie Harvey Kurtzman.
LODEWIJK, MARTIN: *Heb je wel gehoord van de Zilveren Vloot?*, nr. 139/40 (22-25).
Herdruk uit *Pep* 1968 (nr. 14).
MATENA, DICK: *Een witte Kerst*, nr. 142 (21-24).
MAZURE, ALFRED: *Romeo Brown*, nrs. 132 (17-21), 134 (26-29), 135/36 (38-41), 137

(27-30), 138 (31-35), 141 (21-24) en 142 (25-26).
Herdruk.
PEYO: zie André Franquin.
ROSY: zie Will.
SWARTE, JOOST: *Het welkeloze schaap presenteert: Geen oog dicht*, nr. 133 (11).
Herdruk uit *Vrij Nederland* (kleurenbijlage).
VANDERSTEEN, WILLY: (Hans Matla): *De volledige Sprietatoom*, nr. 135/36 (10-12).
Herdruk van niet in het album opgenomen losse afleveringen.
WILL/ROSY: *Een bom op het station*, nr. 135/36 (25-28).
Baard en Kale-herdruk uit *Sprint* nr. 4 (1955); *Het avontuur loert bij de pomp*, nr. 135/36 (29-32).
Baard en Kale-herdruk uit *Sprint* nr. 13 (1956).
ANDERSSON, OSKAR: zie de Tweedse strips.
ANDRÉASSON, RUNE: zie Tweedse strips.

Stricht in Stripschrift

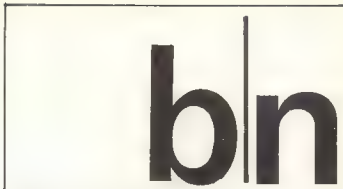

APPIGNANESI, RICHARD: zie Boeken in het Kort.
ASSCHER-PINKHOF, CLARA: Frans Oudejans: *Clara Asscher Pinkhoff*, nr. 134 (25).
ASTERIX: zie Boekbesprekingen (Uderzo), Stripuitgeverijen (René Albert), Poststripium nr. 132 (34).
AUCLAIR, CLAUDE: zie Boeken in het Kort.
BARBE, A.-F.: zie Boeken in het Kort.
BERCK: zie Boeken in het Kort.
BERGDAHL, VICTOR: zie Tweedse strips.
BIBLIOGRAFIE: zie Theo van den Boogaard, Stripbladen (Sprint), Tweede Wereldoorlog en Vandersteen (Wegwijzer).
BIDDELOO, KAREL: Hans van Adrichem: *Eerbetoon of gebrek aan fantasie?*, nr. 133 (12-13).
BILAL, ENKI: zie Boeken in het Kort.
BLONDIE: Arthur Asa Berger: *Blondie. De overbodigheid van de Amerikaanse echtgenoot*, nr. 138 (24-27).
BOEKBESPREKINGEN:
- Marcia Blitz: *Donald Duck. Het levensverhaal van een wereldberoemde eend*, door Arthur Verdellen in nr. 141 (26-27).
- The Tjong Khing: *Storende verhalen*, door Har Brok in nr. 134 (31).
- Albert Uderzo: *De Broedertwist*, door Har Brok in nr. 137 (26: *Uderzo drinkt toverdrank: de reïnkarnatie van Asterix*).
- Willy Vandersteen: *De gekalibreerde kwibus*, door Rob van Eijk in nr. 135/36 (18).
- Karel Verschuer: *De Zondvloed*, door Har Brok in nr. 141 (29: *Het evangelie van Judi: een trap na van De Laet*).
BOEKEN IN HET KORT:
Korte boekbesprekingen met bijdragen van B(ob).J. Mil(ler), H(ar) B(rok), H(ans)

v(an) d(en) B(oom), J(ac) D(rewes), K(ees) d(e) B(re), M(artijn) D(aalder) en R(ob) v(an) E(ijck).
- R. Appignanesi/O. Zarate: *Lenin voor beginners*, door JD nr. 135/36 (42).
- C. Auclair/Gir-Linus: *Jason Muller*, door HvdB nr. 134 (30).
- A.-F. Barbe: *De Biecht*, door HB nr. 132 (34).
- Berck/Cauvin: *Het schroef fenomeen*, door HvdB nr. 134 (30).
- E. Bilal: *Ver van Hier*, door MD nr. 138 (38).
- B. van den Born: *Professor Pi 4*, door KdB nr. 131 (30).
- Bretcher: *De gefrustreerden 4*, door HB nr. 142 (31).
- A. Chéret/Lecureux: *Het eland van de levende doden en Vallei der kwellingen*, door B. J. Mil. nr. 133 (26).
- Comes: *De levende god*, door KdB nr. 138 (38).
- Crespin: *Armalite 16*, door KdB nr. 137 (33).
- J.-C. Forest/P. Gillon: *Labyrinthin*, door JD nr. 133 (25).
- A. Franquin: *Flater verdient een optater*, door HB nr. 131 (30).
- Gezellig en Leuk: *Ouwe troep*, door HvdB nr. 138 (38).
- A. Goetzinger: *Legende en waarheid over Goudkopje*, door RvE nr. 133 (26).
- Gotlib: *Hamster Joviaal*, door KdB nr. 138 (38).
- J. Graton: *De verdwenen coureur*, door KdB nr. 137 (33).
- Hermann/Greg: *Bernard Prince: gisteren en vandaag*, door HvdB nr. 134 (30).
- J. Holdaway/P. O'Donnell: *De geest van Mrs. Drake*, door HvdB nr. 132 (34).
- G. de Jager/W. Steenhagen: *De ironische man*, door HvdB nr. 141 (30).
- H. G. Kresse: *Eric de Noorman. Band XVII*, door HB nr. 138 (38).

— A. Labadie: *De grens der mogelijkheid*, door KdB nr. 139/40 (42).
 — *Marginalia 2*, door HB nr. 138 (38).
 — R. Marschall: *The Sunday Funnies 1896-1950*, door KdB nr. 133 (26).
 — D. Matena: *Amen*, door JD nr. 135/36 (42). Zie ook *Postscriptum* in nr. 139/40 (48).
 — Merho: *Kiekeboe tegen de sterren op en Kiekeboe in Carre*, door HB nr. 131 (30).
 — T. Mills: *Miss Fury*, door KdB nr. 138 (38).
 — D. Moensch/J. Buscema e.a.: *De krijgers van het Schaduwrijk*, door KdB nr. 138 (38).
 — L. Niven/M. Vanoppen: *De vlucht van het paard*, door JD nr. 139/40 (42).
 — G. Pichard: *De fabriek*, door HB nr. 133 (25).
 — F. Robbins/J. Hazard: *Mammouth marches on*, door KdB nr. 139/40 (42).
 — B. Sagendorf: *Popeye groot verhalenboek*, door HvdB nr. 132 (34).
 — S. Stapel/G. Stapel: *De edelsteun van het onheil (...)*, door HB nr. 133 (25).
 — J. Steranko: *Unseen Shadows*, door KdB nr. 131 (30).
 — P. van Straaten: *Ken je niet 's met ze prate?*, door HB nr. 135/36 (42).
 — Tillieux/Gos: *Tussen wal en schip*, door KdB nr. 131 (30).
 — Toonder Studio's: *De wijze meester*, door RvE nr. 133 (25).
 — H. J. Vos/M. Lodewijk: *De Kat in Constantinopel*, door HvdB nr. 134 (30).
 — Wasterlain: *Monsieur Bonhomme*, door RvE nr. 131 (30).
 — A. Weinberg: *Gasalarm*, door KdB nr. 139/40 (42).
 — W. Wood: *Cannon 4*, door KdB nr. 137 (33).
 BOOGAARD, THEO VAN DEN:
 Jac Drewes: *Theo van den Boogaard: 'Ik hou toch lekkers vol'*, nr. 139/40 (41-6). Met biografie.
 BORN, BOB VAN DEN: zie Boeken in het Kort.
 BRETÉCHER: zie Boeken in het Kort.
 BROWN, ROMEO:
 Jac Drewes: *Romeo Brown*, nr. 132 (16).
 BUSCEMA, J.: zie boeken in het Kort (D. Moensch).
 CALVO:
 Rob van Eijck: *Het beest is dood! De oorlog bij de dieren*,

nr. 134 (22-24).
 CAUVIN: zie Boeken in het Kort (Berck).
 CHERET, A.: zie Boeken in het Kort.
 CLERKX, AART: zie Boeken in het Kort.
 COMES: zie Boeken in het Kort.
 CRÉPAX, GUIDO: zie *Postscriptum* in nr. 134 (31).
 CRESPIN: zie Boeken in het Kort.
 DROOMPRIJSVRAAG: zie nr. 133 (21) en 142 (10-12).
 DUCK, DONALD: zie Boekbesprekingen (M. Blitz) en Daan Jippes.
 DURF, DAAN:
 Rob van Eijck: *Come-back van de piloot van de toekomst*, nr. 132 (29-31).
 ELLENSHAW, PETER:
 Kees de Bree: *De nieuwe droom-fabrikanten*, nr. 142 (6-9).
 ENGELAND, STRIPS IN:
 — Hans van den Boom: *De Engelse krantenstrip: Wie, wat, waar en wanneer*, nr. 132 (4-6);
 — Zie ook Daan Durf, The Perishers, Garth, Jane, Linke Loetje en Jeff Hawke.
 ENGSTRÖM, ALBERT: zie Zweedse strips.
 ENQUÊTE:
 — (Hans van den Boom): *Stripschriftenquête 1980*, nr. 133 (18-20);
 — Hans van den Boom: *Uitslag Stripschriftenquête*, nr. 139/40 (40-41);
 — Zie ook *Stripoptwintig* (lezers).
 FAMILIESTRIPS:
 — Rob van Eijck: *Familiestrips, Amerika aan kop*, nr. 138 (4-7);
 — Zie ook *Prutswork*, Blondie, Prins Valiant, Vandersteen (Snoek) en Jan Kruis.
 FOREST, J. C.: zie Boeken in het Kort.
 FRANQUIN, ANDRÉ: zie Boeken in het Kort.
 FRAZZETTA: zie Karel Bidde-
 loo.
 GARTH:
 Kees de Bree: *Garth, kijkvoer voor voveurs!*, nr. 132 (22-24).
 GEZELLIG EN LEUK: zie Boeken in het Kort.
 GILLAIN, JOSEPH.
 (Wim van Helden): *In memoriam Joseph Gillain, 1914-1980*, nr. 137 (23).
 GILLON, PAUL: zie Boeken in het Kort (J. C. Forest).
 GIRAUD:
 Hans Frederiks: *Een gespleten tekenaar...*, nr. 135/36 (33-34).

GIR-LINUS: zie Boeken in het Kort (C. Auclair).
 GOETZINGER, ANNIE: zie Boeken in het Kort.
 GOHS, ROLF: zie Zweedse strips.
 GOS: zie Boeken in het Kort (Tillieux).
 GOTLIB: zie Boeken in het Kort.
 GOULD, CHESTER: zie Dick Tracy.
 GRATON, JEAN: zie Boeken in het Kort.
 GREG: zie Boeken in het Kort (Hermann).
 HAWKE, JEFF:
 Jac Drewes: *Jeff Hawke*, nr. 132 (7-9).
 HAZARD, JOHNNY: zie Boeken in het Kort (F. Robbins).
 HERMANN: zie Boeken in het Kort.
 HOLDAWAY, JIM: zie Boeken in het Kort.
 JACOBSSON, OSCAR: zie Zweedse strips.
 JAGER, GERRIT DE: zie Boeken in het Kort en Prutswork.
 JANÉ:
 Rob van Eijck: *Jane, morele oppepper voor de Britse front-soldaat*, nr. 132 (14-15).
 JIJÉ: zie Joseph Gillain.
 JIPPES, DAAN:
 Rob van Eijck: *Daan Jippes, naar de bron van het Duckgebeuren*, nr. 141 (4-8).
 JONES, J.: zie The Studio.
 JORDAAN, LEO:
 (Jac Drewes): *Leo Jordaan*, nr. 135/36 (35-37).
 KALUTA: zie The Studio.
 KANNEGIEIER, H.:
 Rob Möhlmann: *Wie maalt er om Miep Muizenschrik en Dikkie Krakebeen?*, nr. 139/40 (36-37).
 KAPITEIN ROB:
 Lex Ritman: *Rob's vrouwen: Marga en Willy* (met aanhangsel), nr. 141 (25).
 KAPITEIN ROB'S VRIENDEN: zie Stripbladen.
 KETELBINKIE KRANT: zie Stripbladen.

KRESSE, HANS G.: zie Boeken in het Kort.
 KRUIS, JAN:
 Hans van den Boom: *Jan Kruis: Ik denk dat de levensheerheid de kracht is van deze strip*, nr. 138 (8-16).
 LABADIE, ADRIAAN: zie Boeken in het Kort.
 LECUREUX: zie Boeken in het Kort (A. Chérel).
 LINDROTH, PETER: zie Zweedse strips.
 LINKE LOETJE:
 Kees de Bree: *Linke Loetje, werkeloosheid als beroep!*, nr. 132 (12-13).
 LODEWIJK, MARTIN:
 — Rob van Eijck/Martijn Daalder: *Martin Lodewijk*, nr. 139/40 (17-21);
 — Zie Boeken in het Kort (H. J. Vos).
 LÖÖF, JAN: zie Zweedse strips.
 LUNTEREN, ROBERT VAN:
 Jac Drewes: *Robert van Lunteren, stripmaken als verslaving*, nr. 133 (22-24).
 MARGINALIA: zie Boeken in het Kort.
 MARSHALL, RICHARD:
 zie Boeken in het Kort.
 MARVEL:
 Kees de Bree: *Strippiganten vechten om The Rose Bette Midler, de nieuwe wonderwoman van Marvel of DC!*, nr. 133 (15-17).
 MATENA, DICK: zie Boeken in het Kort, *Postscriptum* in nr. 139/40 (48-49) en Nederlandse opmars in het buitenland in nr. 142 (27).
 MAZURE, ALFRED: zie Romeo Brown.
 MEQUARRIE:
 Tekenaar van Star Wars en The Empire strikes back, nr. 142 (4).
 MERHO: zie Boeken in het Kort.
 MILLS, TARPE: zie Boeken in het Kort.
 MINOTOE: zie Stripbladen.
 MOENCH, DOEG: zie Boeken in het Kort.
 NIEUWSRUBRIEK: Onder

redactie van Har Brok en Hans van den Boom en met bijdragen van K(ees) d(e) B(rece, H(ans) A. S(pa), H(ans) S(chootelaar) en P. H(ans) F(rankfurter) verscheen deze rubriek met als onderdelen Signaleert, Uit de bladen in de nrs. 131 (31-33), 132 (3, 32-33), 133 (27-31), 134 (32-34), 135/36 (43-46), 137 (32-33), 138 (39-41), 139/40 (43-47), 141 (31-33) en 142 (32-33).

NIVEN, LARRY: zie Boeken in het Kort.

O'DONNELL, PETER: zie Boeken in het Kort (Jim Holdaway).

PERISHERS, THE:

Hans van den Boom: *The Pershers, 22 jaar Engelse humor in de krant*, nr. 132 (25-27).

PERSSON, ELOV: zie Tweedse strips.

PETERSSON, RUDOLF: zie Tweedse strips.

PICHARD, G.: zie Boeken in het Kort.

POSTSTRIPTUM: Ingezonden brievenrubriek in de nrs. 131 (7), 132 (34), 133 (32-33), 134 (31), 139/40 (48-49).

PRUTSWERK:

Ernst Pommerel: *De familie Doorzon, Prutswerk in de gezinsverzorging*, nr. 138 (28-30).

REDAKTIONNEEL: in alle nrs. op blz. 3.

REMIA POST: zie Stripbladen.

ROBBINS, FRANK: zie Boeken in het Kort.

ROBS VRIENDEN: zie Stripbladen.

RUILADVERTENTIES: Zie de nrs. 132 (24), 133 (30), 134 (15), 135/36 (9), 137 (5), 138 (in advertentiekatern), 139/40 (51), 141 (34) en 142 (31).

SAGENDORF, BUD: zie Boeken in het Kort.

SEMITJOV, EUGEN: zie Tweedse strips.

SMITH, BARRY WINDSOR: zie The Studio.

SPRINT: zie Stripbladen.

STANGENBERG, KNUT: zie Tweedse strips.

STAPEL, GERRIT: zie Boeken in het Kort (S. Stapel).

STAPEL, STEVIN: zie Boeken in het Kort.

STARWARS: H(ans) v(an) d(en) B(oom): *Starwars. The Empire strikes back*, nr. 138 (36-37).

STERANKO, JAMES: zie Boeken in het Kort.

STEVENHAGEN, WIM: zie Prutswerk en Boeken in het Kort (G. de Jager).

STRAATEN, PETER VAN: zie Boeken in het Kort.

STRIPBLADEN:

– Lex Ritman: *De Ketelbinkie Krant, Kapitein Rob's vrienden, Robs Vrienden, Remia Post*, nr. 139/40 (38-39);

– (Rob van Eijck/Hans van den Boom): *De Vrije Balloen 1975-1980. Kleine geschiedschrijving van 5 jaar vallen en opstaan*, nr. 137 (20-22);

– Rob van Eijck: *Sprint, Robbedoes' jonge broertje in de wieg overleden*, nr. 135/36 (19);

– Hans Matla: *Sprintbibliografie*, nr. 135/36 (20);

– Har Brok/Hans van den Boom: *Minioe, nieuw minnistripblad in de Randstad*, nr. 141 (13-14).

STRIPDAGEN:

Jac Drewes: *Strip-2-daagse*, nr. 139/40 (52-53).

STRIPSCHAPSPAGINA: Mededelingen van Het Stripschap, verschenen in de nummers 131 (30), 132 (34), 133 (25-26), 134 (30), 135/36 (42), 137 (33), 138 (38), 139/40 (51), 141 (34) en 142 (34).

STRIPTOPTWINTIG:

– Hans van den Boom: *Lezers top 20/1979*, nr. 133 (17-18).

– Rob van Eijck: *Stripoptwintig*, nr. 142 (18-20).

STRIPUITGEVERIJEN:

– Hans van den Boom: *Kleine uitgever – grote uitgever: David tegen Goliath?*, nr. 137 (4-5).

– Har Brok/Jac Drewes: *Het kleine uitgeven, van vrije pers naar beleegde boterham*, nr. 137 (6-10).

– Wim van Helden: *Stripuitgever Paul Ripperman: 'Als ik het niet meer alleen af kan is de aardigheid eraf'*, nr. 137 (11-12).

– Wim van Helden: *Uitgeverij Yendor. Een grote oplage is bijna zaligmakend voor 'n lage verkoopprijs*, nr. 137 (12-13).

– Kees de Bree/Har Brok: *Ger van Wulfen (Espee). Tussen tekenafel en diplomatenkoffer*, nr. 137 (14-19). Zie ook Poststriptum in nr. 139/40 (48-49).

– Hans van den Boom: *Asterix: Van G.P. tot Albert René*, nr. 137 (24-25).

– Kees de Bree: *Robert Hofman (Uitgeverij Rostrum): 'Wat ikzelf leuk vind komt op de allerlaaste plaats!'*, nr. 141 (16-20).

STUDIO, THE:

Bob J. Miller/Jac Drewes: *The Studio. Vier mannen scheppen hun eigen legende!*, nr. 131 (22-29).

SWARTE, JOOST:

Har Brok: *Joost Swarte. Van Modern Papier tot Modern Art*, nr. 133 (4-10).

TERRA:

Martijn Daalder: *Terra-activiteiten niets bijzonders voor stripfans*, nr. 137 (31).

THE TJONG KHING: zie Boekbesprekingen en Boeken in het Kort.

TILLIEUX: zie Boeken in het Kort.

TOONDER STUDIO'S: zie Boeken in het Kort.

TRACY, DICK:

Max Allan Collins: *Dick Tracy, 's-werelds beroemdste detective*, nr. 131 (4-7).

TROUWE LEZER, STICHTING DE: zie Poststriptum in nr. 131 (7).

TWEDE WERELDOORLOG:

– Hans Mulder: *Het beelverhaal tijdens de bezetting 1940-1945*, nr. 134 (4-11). Met bibliografie.

– Jac Drewes: *Beperkt papier, het Nederlandse beeldverhaal*

in oorlogstijd, nr. 134 (12-15). Met bibliografie.

– Jac Drewes: *Boekuitgaven in de oorlogperiode*, nr. 134 (15).

– Rob van Eijck: *Striphelden trekken ten oorlog*, nr. 134 (16-21).

– Zie ook Calvo, Clara Asscher-Pinkhof.

UDERZO, ALBERT: zie Boekbesprekingen.

UIT DE BLADEN: zie Nieuwsrubriek.

VALIANT, PRINS:

Rob Möhlmann: *Prins Valiant, van heldendicht tot familieroman*, nr. 138 (22-23).

VANDERSTEEN, WILLY: – Anton Hermus: *De overleefde toekomstige tijd van Vandersteen*, nr. 135/36 (4-7).

– J. C. Kalker: *Het verleden van Suske en Wiske in het verleden*, nr. 135/36 (8-9).

– Hans Matla: *Stripfiguren in steen vereeuwigd*, nr. 135/36 (13).

– Joan van der Wyck: *De familie van Suske en Wiske*, nr. 135/36 (14).

– Hans van den Boom/Har Brok/Rob van Eijck: *Suske en Wiske gewijzer deel 2*, nr. 135/36 (15-17). Vervolg op nr. 126/27.

– Har Brok: *Een blij gemoed doet 't leven goed: De Familie Snoek*, nr. 137 (21). Met bibliografie.

– Zie ook Boekbesprekingen.

VANOPPEN, MARK: zie Boeken in het Kort (Larry Niven).

VERSCHUERE, KAREL: – Har Brok: *In memoriam Karel Verschuere*, nr. 139/40 (50).

– Zie ook Boekbesprekingen.

VOS, HENDRIK J.: zie Boeken in het Kort.

VRIJE BALLOEN, DE: zie Stripbladen.

WASTERLAIN: zie Boeken in het Kort.

WOOD, WALLACE: zie Boeken in het Kort.

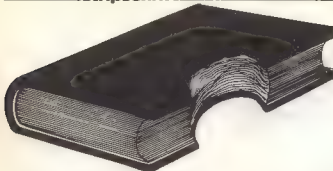
WRIGHTSON, BERNIE: zie The Studio.

YOUNG, CHICK: zie Blondie.

ZARATE, OSCAR: zie Boeken in het Kort (Richard Ap-pignanesi).

ZWEDSE STRIPS:

Hans A. Spa/Magnus Magnussen: *Svenskarna och deras serie (De Zweden en hun strips)*, nr. 139/40 (26-35).

Boeken in 't Kort

31

De Zwarte Baron. Got/Petillon; uitg. De Morgen/Epo 150 BF

Dit album wordt aangekondigd als het eerste deel van de *Progressieve Boekenclub*, een project van het progressieve dagblad voor Vlaanderen: De Morgen, en uitgeverij Epo. Het vormt een bundeling van strips van één strook, waarin een satirisch commentaar wordt geleverd op allerlei moderne toestanden als kernenergie, politieoptreden, nieuwe vrijgestelden en punk. Deze satire wordt zowel ondernomen vanuit een antikapitalistische en antifoodale maatschappijvisie, als vanuit een ekologiese perspectief. Dit laatste komt misschien ook tot uiting in de keuze van dieren als figuren voor de strips. Om de visie

over te brengen is daarbij gekozen voor een zekere stereotypie, door voor iedere maatschappelijke positie een dier te kiezen: de olifant als arbeideristische intellectueel, de schilpad als eeuwige sympathisant, de beer als neutrale dokter, neushoorns als politie, kernenergievoorstanders als struisvogel, pseudorevolutionaire volksmenners als krokodil. Hoofdfiguren zijn het gewone, uitgebuite volk, de schapen, en de Zwarte Baron, een kruising tussen gier en adelaar, die al het moderne onheil in zich verenigt. Het geheel levert strips op, die zowel in de traditie van *Krazy Kat*, als van *De Gefrustreerden* staan. Het tekenwerk is konsekwent eenvoudig en lokt in eerste instantie niet tot lezen uit. Het satirische gehalte is echter

van zo'n goed niveau dat men het album in een adem uitbladert. Genoeg stof voor een brede maatschappelijke discussie, maar ook voor een eenzaam uurtje leesgenot. Het album wordt in Nederland verspreid door de Ekologische uitgeverij, Saenredamstraat 4a, 1072 CE Amsterdam.

(J.D.)

Claire Bretécher: De Gefrustreerden 4. Amsterdam, Espee/Van Gennep, 1980. f 11,50 (72 blzz.)

In de rubriek Dag in Dag uit in *De Volkskrant* is bij het verschijnen van dit vierde Gefrustreerdenalbum gewezen op de verwijdering tussen het 'feminisme' en Bretécher als korifee van die inhaalmanoeuvre. Nu heeft die rubriek het altijd wat moeilijk met strips, maar

het is inderdaad zo dat dit nieuwe album ook echt leuk is, ook voor mannen als het ware en derhalve natuurlijk een forse stap op de emancipatieladder. Bretécher hekelt de Anja Meulenbelts en al die andere goedverkopende schrijfsters die met hun geslacht te koop lopen. Ze hekelt of belicht de door de vrouwenbeweging vaak belachelijk gemaakte initiatieven van het andere geslacht om gelijkwaardig (of hoe zeg je dat) te functioneren en voor de rest borduurt ze voort op de wat algemenere en al bekende thema's. Humor en revolutie gaan zelden samen en dat maakt de genoemde rubriek uit *De Volkskrant* in dit geval weer eens duidelijk. Bretécher heeft echter gelukkig andere kanalen tot haar beschikking en andere middelen: pijnlijk en wrang meestal, maar wat mij betreft hoe langer hoe leuker. (H.B.)

Fantasy & s.f. blad 'Kraak' nr. 1 verschijnt februari '81, altijd ruimte voor beginnende striptekenaars, bij voorkeur eigen bijdra. Informatie: 036-884415 (Eddie).

Te koop gevraagd Batman, Comics Ioring, B. van Nolle, Corelliastr. 311, Tilburg, 013-562129 na 6 uur. Overd. 432823.

Gevr. oude boekjes van 'Pa Pinkelman', Beukenrode 227, Voorhout, tel. 02522-14398.

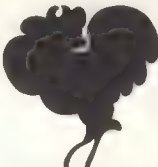
Aangeboden Ciso stripblz 1 t/m 19 - Ciso 1 t/m 26 - Quarto 1-2-3 - Magazine 1 t/m 4. B. Zoet, 04130-95725

T.k. gevr.: Batman nrs. 17-18-21-23-28-40-47-117, Superman nrs. 6-7-24-28-38-75-84-98-102, oude Superman-maandblad ook oude Superman, All Star Comics, Action zaken om Batman en Superman (album, filmfoto's o.d.). H. van der Mark, Waterkroonweg 35, 1786 HW Den Helder. Tel. 02230-33719.

Nieuws

Nieuwsredactie Har Brok en
Hans van den Boom

Bijdragen voor deze rubriek in de vorm van knipsels, recensie-exemplaren, rubricatnamen, fondistlijsten, huisgangers, aankondigingen, brieven en zicthoudingen gaarne naar het redaktiesekretariaat. De bijdragen in de Nieuwsrubriek zijn, voor zover niet ondertekend door anderen, samengesteld door de nieuwsredactie.

32

Stripmix

Eind november kwam in de verkoop (alleen bij Bruna-winkels) *Stripmix deel 2*, 160 pagina's humor en spanning. In dit boek (helemaal in kleur) zijn een aantal strips uit de archieven van Oberon opgenomen.

— *Sjors en Sjimmie naar de bolten* door Frans Pift, een verhaal uit 1969 dat nog nooit eerder in z'n geheel gepubliceerd is;

— *Trigif, het komplot*, door Butterworth en Lawrence (een kort Trigif-verhaal van 4 blz.);

— *Popeye*, door Bud Sagendorf, een paar eppagische grappen;

— *Tinus Troyl*, door Van Haastere en Schier, een tweetal verhalen van vier pagina's;

— *Flash Gordon*, door Mac Raboy, een onsympatiek getekend verhaal, dat echter verscheen in *Pep*;

— *Knut Andersen, de motordevis*, door Albert Weinberg (+studio), uit *Pep*;

— *De Stuntels*, door Van Haastere (ontwerp en schetsen) en Van Driel (tekst en inktten), uit *Eppo*;

— *Billie Turf*, door een onbekende Engelse tekenaar (naar Frank Richards), bekend uit *Sjors*.

Oberon

Week van 3 januari

— Roel Dijkstra deel 7, *De Superspits*, zoals gewoond door Antares Brandt (tekst) en Jan Steeman (tekeningen); — Ravian deel 9, *Halte Châtelet/Inchtung Cassiope*, door Mazières en Christin;

Week van 10 januari:

— *Nitsotav en Netschek*, door Claire Bretecher. Oorspronkelijke titel: *Baratine et Molgapa*, verschenen bij Editions Glénat;

— *Manska, het meisje zonder fouten* (Tina topstrip deel 25);

— *Filippe Flink* deel 2, door Mort Walker (tekening voorpleat Dan Jippes);

— Oom Dagobert deel 11, *Het goud van de Vliegende Hollander*, door Walt Disney Productions (Barks). Omvang 56 blz.;

Week van 17 januari:

— *Conan deel 6*, Koning Thoth Amon, door Roy Thomas (tekst) en John Buscema/Tony DeZuniga (tekeningen);

— *De Generaal deel 7*, De Erfenis van Oom Jules, revolutie in San Cochabamba. In dit album niet zo's gebruikelijk een groot aantal korte verhalen, maar nu twee langere episodes, die beide eerder in *Eppo* gepubliceerd zijn;

— *Klanke Boze Wolf* deel 8, Klun- gels, Kikspanen en Krulstansen, door Walt Disney Productions (voorpleat Matenel);

Week van 24 januari

— *Trigif deel 17*, Kolonie in opstand, door Lawrence en Butterworth. Omvang 56 bladzijden;

— *Harry Chase deel 1*, door Claude Moliterni (tekst) en Walter Fahr (tekeningen). Deze nieuwe reeks is bedoeld geweest voor verkoop aan dagbladen, maar verschijnt nu ook in albumvorm. Fahr (bekend van Kobalt in Kuifje) probeert een soort Steve Canyon te tekenen, maar dat peil wordt lang niet gehaald. Titel van dit verhaal: *Drugs en Chantage*.

Week van 31 januari:

— *Monique, de Grote Kunstroof*, door Veenhoven (tekst) en Cosmo (tekeningen). Tina topstrip deel 26;

— *Mac Coy deel 4*, De Kane Sinters, door Palacios en Gourmelin;

— *Wiltens Peper deel 3*, De Schat van Gormach, door Adrie van Middekoop (tekst) en Henk 't Jong (tekeningen). (Eerder in *Eppo* verschenen);

— *De Jonge Jaren van Mickey en Donald* deel 4, weer met afwisselend oude gags van Donald Duck en Mickey Mouse.

Alle genoemde albums kosten f 5,95 of 90 Belgische franc. (Verspreiding in België: Uitgeverij Het Spectrum, Wijnegem of Antwerpen).

Casterman

Onverwacht snel verscheen bij Casterman *De Zedraak* als deel 2 van *De onoverwinnelijke Armée* (reeks Cori) door Bob de Moor. Bij Casterman verder *Koningin S'Up* van Cauvin en Carpentier (De Ri-o-o-koninkjes 3) en *De 4 helden en de eenhoorn* door Craenhals en Chaulat. Prijs per album f 5,75.

Semic

Nieuw bij Semic de Nederlandse-talige versie van het beroemde Amerikaanse horrorblad *Creepy*. Het verschijnt onder dezelfde titel en nummer 1, dat 60 bladzijden telt

(f 5,50), bevat werk van Bernie Wrightson, Wallace Wood, Buz Valtz, Richard Corben (*Tombe des doods*, in kleur), Tom Sutton, Russ Heath, Val Mayen/Jeff Easely. Verhalen uit de Spaanse *Creepy* nr. 1 en de Amerikaanse nummers 9, 53, 61, 63, 110, 117. Tevens verschenen bij Semic *Elf gruwelijke verhalen* van Richard Corben; 96 bladzijden zwartwitwerk met kleuromslag. Prijs onbekend.

De Harmonie

Vrij en blij is de nieuwe katoenbundeling uit *De Volkskrant* van Stefan Verwey (f 18,90). In een koproduktie met Drukwerk verscheen eerder *Fred Fallo staat op springen* (f 12,50) van Bernhard Holtrop (Willeml). Aangekondigd bij De Harmonie worden bovendien twee boekjes van Opland *De muts van de keizer* en *De sneeuwpop* (i.e.k. ca. f 9,90), *Het Scheppingsverhaal* van Peter Vos (ca. f 19,90) en *Kort dat zien!* van T. M. F. Steen (ca. f 16,50).

Lotus

Bij de Antwerpse uitgeverij Lotus NV, met zoveel Reiser en Wolinski in zijn stripfond, verschenen *Ik was een smerige seksist en Blijf van mijn lijf* van Wolinski, beide uitstaande vertaald door Piet Pyms. Tegelijkertijd verscheen van Reiser *Leve de beesten*. Prijs per album f 15,50 (ca. 70 bladzijden, gedeeltelijk in kleur).

Panda

Nieuw bij uitgeverij Panda *Champakou* door Jeronaton, realistisch, erotisch en full-colour (gebonden f 19,50; 72 blz.). Intussen verscheen ook het zevende deel van de reeks *Schijnbreuk* in de tijd, nl. *Het zegel van Beselek* door Paul Gilson (gebonden f 18,90; 64 blz. in kleur).

Harderwijk

Verschenen bij de Centrale Uitgeverij Harderwijk *Fotograaf op bezoek* als deel 1 van de reeks *De Mupershow* (Graham Thompson/Jenny Graven). Prijs f 5,90 (in kleur). Inlichtingen: postbus 98 te 3840 Harderwijk.

Archives Hergé

Bij Casterman verscheen het vierde deel van *Archives met L'le noire* (1937), *Le sceptre d'Ottokar* (1938) en *Le crabe aux pinces d'or* (1940) Prijs f 60,— (366 blz.). Vanaf nr. 266 verschijnt trouwens in de *Fransse Tintin* de originele versie van *Le sceptre d'Ottokar* voor het eerst in kleur. Deze Franse editie wordt uitgegeven door S.A.R.L. Cinq Pouces, 10 rue Vercingétorix, 75014 Paris.

Prikkebeem

Na de Groningse uitgave van *Reizen en avonturen van Mynheer Prikkebeem* die inmiddels aan de zeedruk toe is, brengt uitgeverij Becht in Amsterdam nu in samenwerking met de Friese Pers BV een Friese vertaling onder de titel *De busterbaardige reis van Meneer Prikkebeem*. Prijs 14,90 (gebonden).

Espée

Nieuw bij Espée *De gefrustreerden 4*, *Naar het leven getekend* van Lauzier (gebonden f 19,90), *ME-man* van Aart Clerckx (12,90). Nog dit jaar verwacht van Binet *Gemeengoed* (f 15,90), van Theo van den Boogaard *De ideograaf* (f 14,90) en de heruitgave van *Ans en Hans* (f 12,90), van Kees van der Velde en Hans van der Put *Hoszo normaal?* (f 12,90) en van Gerrit de Jager en Wim Steverhagen *Ik wist niet dat ik het onder mij had* (ca. f 3,50, een uitgave in samenwerking met de Stichting voor milieuedukatie van 16 bladzijden). Geïllustreerd door Aart Clerckx is de se- nekter *In bad van Ischa Meijer* (f 12,50). Van Clerckx gaat ook nog uitkomen de strip *Dr. Punk*, het vervolg op *ME-man*.

Nieuw is *alweer een tijdje Supergum* nr. 2 (f 19,50, voor niet minder dan 160 bladzijden) met het complete 80 blz. tellende verhaal *De Asap van Manara en Pisu*, werk van Rudolf Kahl, Willem Vleeschouer, Adriaan Labadie, Prutsrwerk en een aantal debutanten.

Nieuwe stripzakken

Twee nieuwe stripzakken in Amster- dam, Barbars op de Bloys van Treilongstraat 61 (hoek Beste- vriesstraat), 1056 WZ Amsterdam, openinstijden: dagelijks van 13.00 tot 18.00 uur, stripboekwinkels G. Lay op het Starngangen 20 (Woensdags gesloten). In Gronin- gen werd op 8 november feestelijk geopend de stripzaak Modern Pa- pior, Palsterstraat 20 te 9711 KL.

Groningen. Modern Papier is 'De grote broer van tante Lenny', eveneens te Groningen.

Avondvullende Bommel

Kerstmis 1982 gaat in 75 Nederlandse bioscopen de eerste Nederlandse avondvullende tekenfilm van Heer Bommel en Tom Poes in première. Dit schokkende nieuws bereikte 15 oktober de landelijke dagbladen, na een persconferentie van Rob Houwer, die deze onderneming gaat produceren. Een ultimatum fraai verpakt, is het voorlopige resultaat van deze samenwerking tussen meester (Marten Toonder) en leerling (Rob Houwer). Het valt wellicht nog te bemoedigen via VNF Amsterdam, telefoon: 020-249277. Van het verdere verloop houden we u uiteraard op de hoogte.

Brazilië

Onder de titel *Voor duizend piek redden* ik niet verder... werd de Braziliaanse verzetstrijd Zeferino van Henfil in omloop gebracht door het Brazilie comité, Broederlijk Delen, Solidariteit en de Vastenkast. Bestellingen of informatie over deze bloemlengte bij o.a. het Brazilie Comité, Postbus 11420 te Amsterdam (tel: 020-188671).

Jijé

Dupuis zal in de lente van '81 een heruitgave brengen van *Baden Powell*, een van Jijé's striptbiografieën. De herdruk zal in twee delen gesplitst worden. Ook zullen er weer Jan Kordaat-herdrukken uitkomen. Het goede verkoopresultaat van *De Zwarte Zon* was hiervoor aanleiding. Eind dit jaar verschenen in de reeks Flip Flink (Paape/Charlier) de nog niet eerder bij Dupuis in boekvorm uitgekomen verhalen *De zwarte hand* en *Het monster van de Andes*. Ook de resterende verhalen zullen nog in album verschijnen.

Dupuis

Verschenen bij Dupuis *Diepzeepneet* door Bernard Dufosse (reeks Tärhn Klystra nr. 2), *Er was eens in 't Westen'* De dodensprong van Pitron en Tilieux (reeks Jess Long nr. 5), *De schat van de Kewadij* door Mazel en Cauvin (reeks Ramtamtam en Kienkielei nr. 3), *De Ford T maakt rare sprongen* van Francia (reeks Brian Jager en zijn buur nr. 14), *Klein karn niet kiezler* door Gos (reeks De Katanarom nr. 9), *De Timoers: De stam van de rode man* en *De vuurzuil van Timoor* door Sirius (reeks Beelden uit de wereldsgeschiedenis nrs. 1 en 2), *Wat gaan we doen?* door Jannin en Culiford (reeks Germain en wij...

nr. 1), *Joris Jasper en het oog van Keli* door Charlier en Mitcaq (reeks Jeugdzonden nr. 10), *De Franse indianen* (nr. 1) door Ramaïoli en Durand, *Honger is de beste fluo* door Mourninoux (reeks Per Molar nr. 2), *Billic losbolle* door Roba (reeks Bollen en Billie nr. 18) en *Minnolt*, een bundel van 12 herdrukken uit de *Robbedoes*, door Macherot en Cauvin (reeks Het beste uit Robbedoes nr. 4). Prijs per album met ingang van 1 januari 1981 f 5,95.

Bédéscope

Bij de actieve Brusselse stripuitgeverij Bédéscope verschenen in een nieuwe gekanteerde reeks *Les Deltons* en *Alerte aux Pirates*, beide van Hermann en bestaande uit korte verhalen uit *Tintin*. In die reeks ook *Les aventures de Mandrin* van Franz en het tweede deel van de avonturen van Arnaud de Casteloup door Darb. Daarnaast kwamen uit 4 delen avonturen van Marc Fraval: *La Grande Initiation*, *Safari Pacifique*, *Le Démon du temple* en *Tonnerre sur San Feli*. *L'Espion Jaune* en *L'Empire des Taupes* zijn de nieuwe delen uit de reeks Snoe en Snolleke van Bob de Moor, terwijl in de reeks Capitain verscheen *Le Château du cauchemar*. Prijzen onbekend.

Larousse

Larousse lanceert de nieuwe tweemaandelijks reeks *Histoire du Far West*. Deel 1 gaat over Davy Crockett (tekeningen Marcello), deel 2 over Sitting Bull en Grazy Horse (tekeningen Eleuteri-Serpiel). Aan de nog te verschijnen delen wordt onder andere meegewerkt door Bielsa, Buzzelli en Ongaro.

Jonas

Bij het Brusselse Jonas verscheen *Les Naufrageurs*, een bundeling van korte York-verhalen door Eddy Paape. Inlichtingen: Uitgeverij Jonas, Steenvweg 391, 1070 Brussel (tel: 02/5225887).

Onderdeurtje

Alweer een nieuw amateurstripblad is het Achterhoekse *Onderdeurtje*, Nummer 1 (A-4, gestencild) bevat strips van Gove Mesman, Hans Abe Mara, Stefan Knecht, Videjoo en K. Strofan, inclusief een Agent 327-gag, totaal 25 bladzijden. *Onderdeurtje* kan besteld worden door 2 gulden aan postzegels in een envelop te zenden aan Gove Mesman, Willem de Clercqstraat 10 te Almelo.

Gramschap

De maandelijks pamflettenreeks Gramschap geeft bij nr. 12 een stripboek kado (I). Het prima uitgevoerde en gedrukte album werd getekend door E. Krabbenbosch op tekst van N. van Apeldoorn en is getiteld *Inrichting*. Gramschap kost slechts f 3,50 en kan besteld worden bij Postbus 57 te Aardenburg. Betalingen via postgiro 2440151 t.n.v. J. Bruens, Aardenburg.

Tintin en Picardi

In nummer 33 van het Waalse popblad *En Attendant*, dat maandelijks ook aandacht besteedt aan film en strip, aangeleverd in de rubriek Nieuwe stripuitgaven de mededeling 'Il y a aussi (het) gag over de nieuwe albums bij Casternan. HB) les aventures de Tintin en Picardi:

"Les Pinderloets de l'Castaflore", une pièce de collection d'ores et déjà épuisée. Notons qu'Hergé, toujours jeune, a su suivre la mode, puisqu'il fait 'de la ligne claire'... Wat mag dit wel betekenen? En *Attendant* kan overigens besteld worden op het adres: Avenue Legrand 82, 1050 Brussel. Het kost per nummer BF 35.

Léon van Oukel

In het hierboven genoemde nummer van *En Attendant* lezen we over de redaktionele topser Sje van Oukel in de bocht van Theo van den Boogaard: 'Contretemps au Docteur Filippi, je ne dirai pas sagement que c'est plus belle que nature, puisque c'est en fait typiquement hollandais! Le principe de ces histoires courtes est de placer un personnage fatigué mais célèbre dans des situations ridicules. Est-ce que zeste de saine vulgarité qui fait songer à Tante Lenny (sic)? En tout cas, tout ça est assez rigolo'.

Bommel

Terwijl Het Stripschap en Marten Toonder ook steeds niet rond zijn over de heruitgave van laatste 3 Tom Poesjes, is daar nu weer *De Kaligari* en *De andere wereld* (MV 149 en 163) uitgegeven in Rommeland. Oplage 150 stuks, prijs f 19,90. Bij De Bezige Bij kwam inmiddels uit het *Gastronomisch Bommelboek* (f 24,50) samengesteld door Joost in samenwerking met Marianne Stuit en Huubrecht Duijker. Een en ander is ruim geïllustreerd met maaltijdscènes uit oude stripverhalen.

Signalement

In de TV-kwint *Wat 'n kunst* van de NCRV treedt op 2 december als kandidaat een striptekenaar op. Op verzoek van de NCRV stelde H. Brok een aantal vragen samen uit *Wordt Vervuld* van de Kousmakers. In Ter gelegenheid van het vijftigjar bestaan van de *Vrije Balloen* werd op 24 oktober in de stripzaak De Zaak Zonnebloem een 'aansval' gedaan op het wereld (duur)recorder striptekenen. Dit nog niet bestaande record werd gebroken door Eric Schreurs, die er 25 uur en 8 minuten voor nodig had. In *The Spirit* nr. 25 tekent uitgever Denis Kitchen op blz. 2 aan: 'Eisner's *A Contract With God* had been voted the top book in Holland in 1979 by Dutch comics critics for the popular magazine *Stripschrift*'. Dit was de first time an American had received the honor, in competition against nearly 400 titles from around the world'. I/- Jan-Cees ter Brugge en Arnold Helsenfeldt vervaardigden als eendekensamenwerkstuk voor de Nederlandse Film Akademie de documentaire *Dick Bos*. Viewings van deze met onder andere oud filmmateriaal samengestelde documentaire vonden plaats op 18 november in Den Haag en Amsterdam. I/- De gagstrip *Na, so was...*, aangeleverd in *Mill's Gazette* (fig. 1, nr. 2), bestaat uit ongedrukt werk van de Groninger Klaas Vanderspoel. I/- Centipress gaat door met de reeks *Een man een avontuur*. Op het programma staan nog albums van Manera, Pratt en andere bekende auteurs. I/- *Dragon's Dream*, de firma die verantwoordelijk is voor de interna-

tionale uitgave van Daan Durf, heeft twee nieuwe titels op het programma staan: *Rogue Planet* en *Reign of the Robots*. Nederlandse uitgever (Rostrum?) en verschijningsdatum nog onbekend. I/- In Frankrijk verschenen: *Ugaki de Samore*, de oit in *Pep* verschenen verhalen van Gigi, aangevuld met enkele nieuwe. Oberon/Dargaud bezorgt ook een Nederlandse editie. I/- Wout gaat in kler *Sally Forth* van Wallace Wood brengen. Drie delen. I/- Het pakket Marvelstrips van Centipress wordt uitgebreid: meer maandelijks (waarschijnlijk totaal 6) en daarnaast pockets en albums. I/- Het nieuwste Spaghettialbum is gemaakt naar een scenario van Greg en heet *L'homme le plus intelligent du monde*. Dargaud is de uitgever. I/- Van het tijdelijk verdwenen amateurfanzine *De geheimzinnige (reporter)* verscheen inmiddels nr. 4 (Keizersgracht 488, Amsterdam). I/- Nico Scheepmaker besteedde in zijn rubriek *Tijfel* van 3-10-80 aandacht aan het 30jarige bestaan van de Peanuts. Deze aflevering verscheen in alle dagbladen, waaraan Scheepmaker meewerkte, en dat zijn er heel wat, behalve in het *Haarlems Dagblad*: de betreffende hoofdredactie vond het wat al te ver gaan om aan een zo onbekende strip zoveel aandacht te

besteden. I/- In Zweden is met Kerstmis een serie postzegels uitgegeven met de beelden van bekende stripfiguren. In de eerste plaats is daar de over de hele wereld bekende Adormer, verder is er Bamse, een Zweedse Tom Poes, en op de andere de lange luiwarme Kronblom en no. 81, de rekrut Mendel Karlsson. I/- De figuur Kuifje als kind in politieke karrenten en gags is inmiddels niet erg origineel meer te noemen. Frits Müller in de *Haagse Post* van 8 november bevestigt dat nog eens. I/-

DE STRIPSCHAP PAGINA

DE STRIPSCHAP
Postbus 11335,
1001 GH Amsterdam

MEDEDELINGEN, BERICHTEN & AANBIEDINGEN

34

Contributie

In overleg met de uitgever zijn voor 1981 onderstaande tarieven vastgesteld:

Abonnement Stripschrift f 42,50
Abonnement gecombineerd met lidmaatschap f 53,—
Lidmaatschap het Stripschap f 20,—

Uiteraard is een en ander onder voorbehoud van goedkeuring door onze ALV van 14 december.

U kunt aan uw verplichtingen voldoen door storting op onderstaande rekeningen:

Postgiro: 1513000
Gem. Giro: S 40.000
Amrobank: 42.11.38.114

Uitsluitend voor abonnementen zonder lidmaatschap kennen wij dan nog giro 209948.

Verzending

Wij maken onze leden erop attent dat het in hun eigen belang is de abonnementsgelden zo spoedig mogelijk te voldoen.

Indien wij op de peildatum uw abonnementsgeld namelijk nog niet ontvangen hebben betekent dit dat de verzending van het tijdschrift door de uitgever geblokkeerd wordt tot u alsnog betaald heeft. Uiteraard betekent dit naast ongemak nog extra kosten.

Hoewel wij er begrip voor hebben dat deze regel voor sommigen onder u onplezierig aandoet zijn wij hier echter, door ervaring wijzer geworden, noodgedwongen toe overgegaan.

Hulp

Onderstaand weer eens een lijstje van deeltaken waarvoor wij nog immer actieve medewerkers kunnen gebruiken.

Bent u bereid en in staat een gedeelte van uw vrije tijd aan de vereniging te besteden, gaarne een berichtje aan ons antwoordnummer 1019 te Amsterdam.

1. Hulp tentoonstellingen
2. Archivering
3. Verzending
4. Ledenwerving
5. Promotie
6. Vertalingen
7. Informatieverstrekking
8. Fondsenwerving

De commissie 1980 bestond uit: Cor Nijmeijer, Jaap Vegter, Martin Lodewijk, Arie de Koff en Peter Terink.

Zoals alle evenementen tijdens de Strip2daagse in Breda waren ook de stripveilingen een grandioos succes. Driemaal zat de grote zaal in Het Turfschip vol, als betrof het een concert van The Police! Het grootste gedeelte van het publiek zat er

Guust album nr. 13: f 310,— + f 31,—. Naar verwachting was er ook veel belangstelling voor de boekjes en albums van Tom Poes en Sjors en de Rebellenclub. De volgende veiling is alweer in december. Hopelijk wordt het net zo'n succes.

Hier volgt een overzicht van de veilingresultaten (Zie de kavelijst voor de kavelomschrijvingen):

1: 28; 2: 42; 3: 18; 4: 6,50; 5: 44; 6: 11; 7: 44; 8: 15; 9: 10; 10: 18; 11: 260; 12: 26; 13: 24; 14: 10; 15: 32; 17: 85; 18: 28; 27: 80; 28: 28; 29: 9; 30: 150; 31: 26; 32: 26; 33: 14; 34: 9; 35: 80; 36: 13; 37: 105; 38: 310; 39: 10; 40: 150; 41: 32; 42: 8; 43: 32; 44: 12; 45: 160; 46: 65; 47: 80; 48: 25; 49: 12; 50: 7; 51: 3; 52: 16; 53: 180; 54: 5; 55: 16; 56: 30; 57: 5; 58: 7; 59: 4; 60: 14; 61: 36; 62: 24; 63: 10; 64: 14; 65: 36; 66: 17; 67: 18; 68: 13; 69: 22; 70: 20; 71: 9; 72: 16; 73: 30; 74: 19; 75: 22; 76: 16; 77: 8; 78: 12; 79: 6; 80: 10; 81: 18; 82: 10; 83: 26; 84: 7; 85: 11; 86: 6; 87: 9; 88: 10; 89: 42; 90: 8; 91: 15; 92: 11; 93: 22; 94: 13; 95: 75; 96: 16; 97: 16; 98: 9; 99: 5; 100: 70; 101: 28; 109: 10; 110: 22; 111: 18; 112: 11; 113: 11; 114: 26; 115: 11; 116: 42; 117: 20; 118: 10; 119: 26; 120: 36; 121: 10; 122: 20; 123: 20; 124: 120; 125: 28; 126: 28; 127: 22; 128: 22; 129: 10; 130: 22; 131: 22; 132: 22; 133: 16; 134: 40; 135: 24; 136: 30; 137: 13; 138: 16; 139: 15; 140: 30; 141: 15; 142: 80; 143: 19; 144: 14; 145: 15; 146: 34; 147: 46; 148: 5; 149: 18; 150: 36.

Stripschapprijs 1980 voor Jan Kruis

De onafhankelijke commissie van advies ten behoeve van de Stripschapprijs 1980 heeft Het Stripschap geadviseerd de prijs dit jaar te verlenen aan Jan Kruis voor zijn gehele oeuvre, maar in het bijzonder voor de strip *Jan, Jans en de Kinderen*. Het bestuur heeft dit advies goedgekeurd.

Uit het rapport van de commissie:

De combinatie van vaardige tekenen en uitstekende dialogen spreekt velen aan, temeer daar hij met zijn strip herkenbare situaties oproept. Tevens geldt dat hij nu al jarenlang kans ziet hetzelfde hoge niveau te handhaven.

duidelijk niet om serieus te bieden, maar vermaakte zich met het aanprijzen van de kavels door de veilingmeester en het zenuwachtig tegen elkaar opbieden van de liefhebbers. De prijzen, die de kavels opbrachten, waren over het algemeen hoog. Dit kwam mede door de kwaliteit van het materiaal. Topper (?) was het harde kaff

STRIPWINKLEIDS

'PLATENBAR-STRIPWINKEL LEO'

Lange Kerkstraat 32
4461 JJ Goes, telefoon 01100-13194

STRIP- EN LECTUURSHOP/ SHOPPINGCENTER

Oudegracht 136, hoek Vinkenburgerstraat
Utrecht, telefoon 030-334357

De grootste in Utrecht

STRIP ANTIQUARIAAT + STRIPGALERIE PANDA

Frederikstraat 955-959
2514 LJ 's-Gravenhage,
telefoon 070-635950*

geopend d t/m vr van 12 tot 6 uur; zaterdag
van 11 tot 5 uur

DE ZAAK ZONNEBLOEM

Haarlemmerstraat 27, Amsterdam,
telefoon 020-247294

* de hoogste prijs voor uw 2e hands-strips!

de **Jacobijn**

JACOBIJNENSTRAAT 10
HAARLEM
TEL. 023 - 320782

EÉRSTE
HAARLEMSE
STRIPWINKEL!

Antiquariaat

Liendersweg 66A
Amsterdam
tel. 020-725676

"Bommel"

STRIPS - BOEKEN
MUNTEN - POSTZEGELS

STRIPSPECIAALZAAK

**FANTASTIC
VISIONS**

Slaak 18, Rotterdam, telefoon 010-331710

DE LECTUURHAL

Nauwe Burgstraat 3, Sneek,
telefoon 05150-15510

030-311461 's maandags gesloten

LAMBIEK

Kerkstraat 104, Amsterdam,
telefoon 020-267543

OLD COMIC HOUSE KRALINGEN

Frits Ruysstraat 28a
3061 ME Rotterdam
tel. 010-523171

Werd uw zaak
niet vermeld?
En stelt u daar
wel prijs op?
Belt u even:

030-791496

De Oude Post
Burg. de Withstraat 10-12
De Bilt, 030-763050
Nieuwe en oude strips.
Ver- en inkoop.

fono-strips-posters

fono - strips - posters
provinciestraat 152
(achter centraal station)
2000 antwerpen
tel. 031/327007

Nu ook een

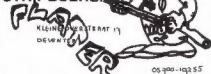
STRIPSPECIAALZAAK

in Vlissingen

met de meest uitgebreide collectie
strips, ook Frans-Engelstalige.

GRAMM. STRIPS 76
DE STRIPWINKEL
Paul Krugerstraat 146-148
4381 WK Vlissingen, 01184-17054

SPECIAALZAAK IN STRIPBOEKEN

WOUTS STRIP- EN SF SPECIAALZAKEN

van Woustraat 126, Amsterdam en
Oostenburgerstraat 69, Amsterdam,
tel. 020-792116 en 020-224680
Organisatoren van stripbeurzen. Gaarne
informer over u onze enorme collectie strips
en SF en over bedoelde beurzen.

Broerstraat 4,
Arnhem. tel. 085 - 431398

RICHARD

Rombout-Hogerbeetsstraat 78,
Amsterdam, tel. 020-842923.

Boektiel 37

Zeestraat 37, Beverwijk,
telefoon 02510-23113

Openingsdagen maandag tot vrijdag 10 tot
6 uur, zaterdag 10 tot 5 uur.

**STRIPWINKEL
STARS**

ACHTERDEURLEN DOORDRECHT
ONE-TOUCH
DAGELIJK SEIZOEN VAN 10.00
UUR TOE TOEGANG
VATERSCHAP DE BELEIDING
DE BELEIDING VAN TOEGANG
TEVEN ANTIQUAIREN

DE LECTUURHAL

Over de Kelders 10, Leeuwarden,
telefoon 05100-30756
Dracht 100, Heerenveen

DONALD DUCK

het levensverhaal van een wereldberoemde eend

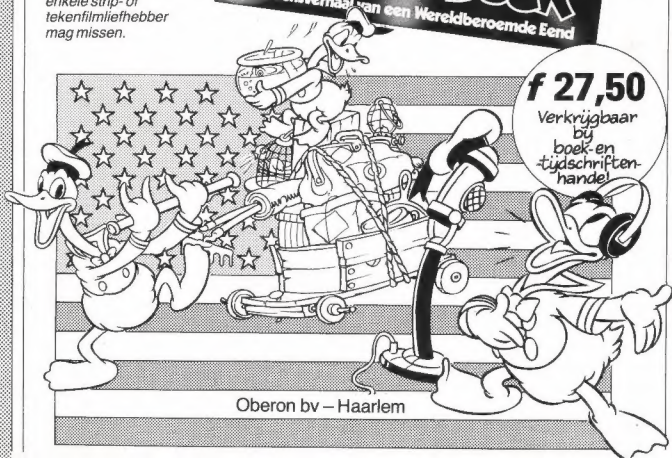
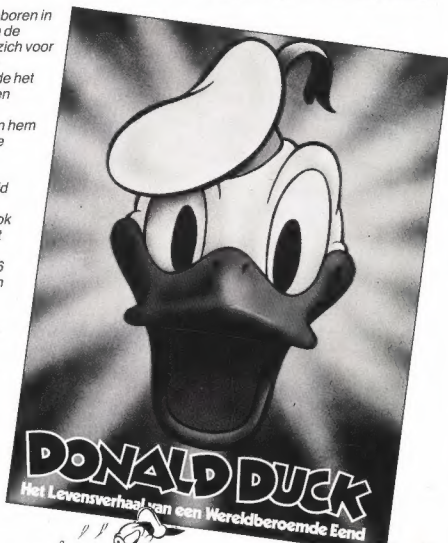
Donald Duck is in 1934 geboren in de Walt Disney Studio's in de Verenigde Staten. Hij liet zich voor het eerst zien in een korte tekenfilm en daarna duurde het niet lang of Donald was een wereldberoemde eend.

Miljoenen mensen kennen hem van zijn temperamentvolle optreden in tekenfilm en stripverhaal.

Alle informatie over Donald Duck, zijn loopbaan, zijn tekenaars, en natuurlijk ook zijn geestelijke vader Walt Disney, zijn bevat in een groot, kleurig boek dat 256 pagina's lang bol staat van beelden en bijzonderheden uit het leven van de opvliegende eend.

Het boek werd vertaald en bewerkt door Kees de Bree, die ook een speciaal hoofdstuk heeft gewijd aan de geschiedenis van Donald Duck in Nederland.

Een boek dat geen enkele strip- of tekenfilmfiefhebber mag missen.

f 27,50

Verkrĳgbaar
by
boek- en
tĳdschriften-
handel!

Oberon bv - Haarlem